

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

2004

(415) 211

ՍՈՒՐԲ

Գ Ր Ի Գ Ո Ր

ԼՈՒՍԱԻՈՐԻԶԻՆ

ԷՎՎԵԼԻՆՏԷՆ ԱԽԸՐԸՆԱՏԷՔ ՕԼԱՆ ԹԱՐԻԽԻ

ՎԷ

ԷՐՄԷՆԻ ՄԻԼԼԷԹԻՆԻՆ

ՏԻՆԻ ԻՍԱՎԻՅԷ ԻԼԷ

ՇԱՖԻԼԱՆՄԱՍԸ ՊԷՅԱՆԸՆՏԷ

ՏԷՐՏԻՆՆԻՆՃԻ ՏԷՖԱ

ԳՈՒՏՍ ՇԷՐԻՑ

ԷՐՄԷՆԻ ՄԱՐ ԵԱԳՈՒՊ

ՄԱՆԱՍԹԸՐԸ ԹԱՊԻԱՆԷՄԻՆՏԷ

1898

Տ Ի Պ Ա Ճ Է

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԵՂԲԱՅՐԼԱՐԸՄԸԶԱ
ՎԷ ՍՈՒՐԲ ԼՈՒՍԱԻՈՐԻՉԻՆ ՍԷՎԿԻԻԼԻԻ
ՕԼՈՒԼԼԱՐԸՆԱ ՊՈՒ ԱԶԻԶ ԳԻՐՔԻՆ
ՍԷՊԷՊԻ ՄԱԼԻԻՄ ՕԼՈՒՆԱՅ

ԱԼԻՄԼԷՐ տէմիչէր քի՝ Պատմութիւնք
քիթապարը՝ կէչմիչ զէմանլարըն այնէսի տիր-
զիրա նասըլ քի սյինէյէ պագտըղմըզ զէման՝
Երզիւմիւզ պիղէ կէօրիւնիւր, պու կիպի տա-
խի՝ նէ զէման քի Պատմութիւնք քիթապարընը
օգուրուզ, կէչմիչ զէմանլարտա օլան իչլէրի
կէօղիւմիւզլէ կէօրմիւչ կիպի օլուրուզ:

Վէ նասըլքի պիր քիչի քէնտի վարմատըղը
ուզագ սէմթլէրին նագլինի իշիթսէ՝ զահմէթ-
սիզճէ վարմըչ կիպի օլուր, օնուն կիպի պիզ
տէ Էվլէլ քի զէմանլարըն նագլինի իշիթմէքլէ՝
օլ զէմանըն ատամլարընտան գալմըչ կիպի օլու-
րուզ: Լաքին Պատմութիւնք տէտյիմիզ չօք
թիւրուլ օլուր. քիմի լազմլը, քիմի լազմանըչ,
քիմի փէք լազմլը, քիմի հիչ լազմանըչ:

Իմտի պիզ լազմանըչլարը կէրի պըրագըպ,
լազմլըլարը տայիմա տիյնէսէք կէրէք, խու-
սուսա քի ճանա Փայտէլի օլանլարը, վէ պիղիմ
միլլէթիմիզլէ շիմտիքի հալտէ Է՛ն լազմլը օլան

ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ
 ԼՈՒՍՍԱԻՈՐԻՉ

Ս Ո Ւ Ր Բ
 ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍՍԱԻՈՐԻՉԻՆ

Վ Է
 ԵՐԱՆԵԼԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՄԻՉԻՆ
 ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ՏԸՐ

ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍՍԱՆՈՐԻՉՏԵՆ ԵՎԿԵՂՃԷ
 Հայոց ազգին կուսակալաբար զեմանննտա, խառ
 ըով ատը պիր Թագաւոր վար ըտը, վէ Արտա
 շիր ատը Աճէմ Թագաւորը իլէ պօզուգ օ
 ըւպ, ծն երլ գատար ազիմ սէֆերլէր իլէտի:

Վ Է Արտաշիր զայէթիլէ զապուն գարլոյ՝
 հայիմ նիճէ օլըր տէյու՝ գասէվէթլէր ի
 տէր իտի: Վ Է պու Ֆիքիրլէրտէ իքէն, պիր
 կիւն նէ գատար պէյլէրի փաշալարը վար
 ըսա՝ ճէմ էտիպ, « Հէր քիմ պու իլէ պիր
 չարէ պուրըրսա, քէնտիսի ճիւմլէ էյալէ
 Թիմէ հիւքիւմտար իտէճէյիմ » տէտի:

Օլ տէմ ուրը քիլիլէրտէն՝ Անակ ատը
 պիր քիմնէ, այաղա տուրուպ, « Փատիշահըմ
 հիչ էլէմ չէքմէ, պէն վարայըմ ծնու պիր
 տիւզէն իլէ էօլտիւրէյիմ » տէյու ճէվապ
 իլէտի:

Արտաշէր պու ճէվապը իշխթտիբտէ , ազ պուչուգ թէսէլլա պուլուպ , « Ե՛րիմտի , կէօրէյիմ՝ սէնի նիճէ մուգայեէտ օլուր սուն » տէյու՝ Անակը դայրէթէ գօյտու :

Օլ տախի գալգտը Աճէմ մէմլէքէթին տէն ճիւմլէ նէսնէլէրիլէ Հայոց սէմթինէ կէլիպ , քէնտի խըսըմը օլան խոսրով թա գաւորուն եանընա տախիլ օլտու . վէ Արտաշէրտէն եիւզ չէվերիպ՝ գաչկըն կէլտիմ տէյու ինանտըրտը :

Օլ տախի տիլինէ ալտանըպ՝ ազիմ րա յէթլէր իլլէտի , վէ տայիմա պիլէսինճէ մուհապէթլէր էտիպ , եանընտան այըր մազ ըտը : Գըշ էյեամը պու հալ իւզըն կէ չիպ , եազ գափուլարը աչըրպ պահար կիւն լէրի կէլինճէ , խոսրով պիր կիւն ափա չը գըպ , Անակ իլէ կէզինիրլէրքէն , մուհապ պէթ արասընտա՝ Անակըն Արտաշէրէ էթ տիլի իգըրար ֆէքըինէ կէլտի , վէ սասաթ պու սասաթ տըս տէյիպ՝ թագաւորը պիր թէնհայէ սափըթտը . վէ պիլէսինճէ մուհապէթտէ իքէն՝ դաֆիլէն խանչէրի գար նընա սօգտու , վէ քէնտի գաչտը :

Վէ խոսրով եէրէ տիւշիւպ՝ օլ սասաթ հէլազ օլտու . լաքին տահա ճանը պէտէնինտէ իքէն՝ « Անակըն սինսիլէսինտէն քիմսէ եաչաթ

մայասընըզ » տէյու փէք սէս իլէ հայգըրտը :

Օլ տէմ թագաւորուն խալգը իշտիպ , Անակըն արգասընճա տիւշտիւլէր . վէ Արտաշատ քէօփրիւսինտէն գաչըպ կէչէրքէն՝ չար էթրաֆընը գուշատըպ , Անակը վէ պիլէսինճէ օլան խալգընը սույա տէօքիւպ թէլէֆ էթտիլէր : Վէ կէլիպ ազիմ աղամագ լարլա թագաւորու գալտըրըպ մէզարա գօտուգտան սօղրա , Անակըն գալան սինսիլէսինի հէփ գըլըճտան կէչիրտիլէր :

Օլ միւսիւպէթ արասընտա , Անակըն պիր քիւշիւք չօճուղունը , թայասը կէլիպ անասընըն գուճաղընտան գափմըշ , վէ պիր կիզլի եէրէ սագլայա գօյմուշ . վէ պիր գաչ կիւնտէն սօղրա՝ օլ թայասը օլան գատըն քիշի , քէնտի երի իլէ պերապէր չօճուղու ալըպ Գայսէրի չէհըինէ գաչտըրար : Վէ օլ չօճուղու սուրբ Աւազանտա մկրտել էտիպ՝ Ալլահըն քէրէմէթիլլէ ատընը Գրիգոր տէտիլէր , քի Ղուովմ տիլինճէ՝ Օյանըգ տիմէք տիր , նիճէ քի ճան իլէ տայըմա օյանըգ գալտը :

Վէ պազը Պատմու թիւնտա եազըլմըշ քի , Գայսէրիլէյէ կիթաիլքլէրինտէ , եօլտա պիր աղաճ տիպլինէ էնիպ օթուրմուշքէն , աղաճըն իւզէրինէ գուճու միսալի պիր գուշ

կէլիս՝ Գոր-Գոր տէյու սէս չըգարտը: Վէ
 թայեաար գուլագ վուրուս , պու գուշուն
 սէսի թէքին տէյիլ տիր , ինշալաս վարըս
 չօճուղու Մկրտեւ իթմէյէ լայըս օլուրսագ ,
 ատընը Գրիգոր գօյալըմ տէտի . վէ նէ շէքիլ
 տէտի իսէ , Ալլահն իղնի իլէ էօյլէճէ օլտու :

Իմոի Ֆէհմ օլունուր քի՝ օլ գուշճաղագ
 Հրեշտակըմը , քի օլ աղիզ չօճուղուն օլա
 ճաղընա կէօրէ՝ ատ պէյան խլէտի : Վէ օլ
 աղիզ Գրիգոր թէմամ էէտի էաշընա կիր
 տիքտէ օգուճաղա վէրիս , Քրիստոնէական
 թալիմիլէ քեամիլ էթտիլէր :

Վէ տիւնեալըգ վագթը կէլտիքտէ ,
 Մարիամ ատը պիր գըզ կէօրիւս , քրիստո
 նէական օրէնքի իւզըէ պսակ էթտիլէր . վէ
 պէօյլէճէ Ալլահա մագպուլ ամէլէրէլ պիր
 գէման կէչնիսպ պի իղնիլաս՝ իքի էվլատը
 օլմուշ տուր . պիրինին ատը Վրթանէս , վէ
 տիկէրինին Արիստակէս :

Վէ պունու պուրաճըգտա ալըգօյուս ,
 կէլէլիմ Արտաշիր տէնիլէն Աճէմ թագաւու
 րընա՝ քի խօսրովուն վէֆաթընը իլիթտիք
 տէ , տիւնեալէրճէ շազ օլտու . վէ հարպի
 ճէ սաքէրինի ճէմ էտիս՝ կէլտի Հայոց մէմ
 լէքէթինի զապթ խլէտի , վէ խօսրովուն սին
 սիլէսինի հէփ գըլըճտան կէչիրտի :

Վէ օլ գէլպէթ արասընտա՝ խօսրովուն
 պիր քիւչիւք օղունը վէ պիր գըզընը պիր
 գաջ քիշի ալըս , ծնար տա Գայսէրիյէյէ
 գաշտըլար : Օղունուն ատը Տրդատ , վէ գը
 զընրն խօսրովիգուխտ տէնիլմիշ . վէ Տրդատ
 քեամիլ իկիտ օլուս՝ Գայսէրիյէ փաշասը Լի
 կիանէնին էանընտա պէօլիւք պաշը օլտու :

Վէ սուրբ Գրիգոր պիր գէման սօղրա ,
 քէնտի վէ Տրդատ՝ քիմին օղուլսրը օլտու
 ղընա վուգուֆ օլուս , վէ կէչէն աճվալի հէփ
 աղնատըգտան սօղրա՝ տիւնեա էօլունտան էլ
 չէքիս , օլ Մարիամ ատը գաարն էհլընի ,
 Կուսանաց վանքընա էօլատը , վէ քէնտի
 վարտը Տրդատըն էանընա խրզմէթքեար օլ
 տու , շու Ֆիքրի իլէ քի պսպարնըն էթտիք
 լէրինի էօտէմիշ օլա : Լաքին պու Ֆիքրի քէն
 տինտէն կիղլի խտի . զերա քէնտինին քիմ օլ
 տուղընը հիչ քիմնէյէ տույուրմատը :

Վէ քիւչիւք օղու Արիստակէս՝ Նիկիմա
 քոս ատը պիր սուրբ ճգնաւօր իլէ Անապատա
 կիտուս՝ ճգնաւօր օլտու . վէ Վրթանէս օրատա
 գալըս տիւնեա էօլունա կիրտի :

Օլ գէմանլարտա Կիւրճիսթան սէմթին
 տէն Հըրչէ ատը պիր թագաւորուն Հուլմ
 թագաւորը Գիոկէտիանոս իլէ էտավէթի
 օլուս , ճէնկի վար ըտը : Պիր կիւն խապեր

կէճնատերտի քի՛ « Նիշիւն նաֆիլէ սաքերի-
միզի գըրըպ եօղ էտէլիմ, պիզ էքիմիզ եա-
լընըզ տօգուշալըմ. եա սէն պլթ օլըբսուն, եա պէն »:

Պիտիղէտիանոս պու ճէվապը իշիթտիք-
տէ՛ զայէթլէ գօրգու կէլտի քէնտինէ. զիրա
մէրգու՛մ շըջէ զօրը բիմսէ իտի, վէ Գիտիկ-
ղէտիանոս զայըֆ պէտէն: Օլ զէման Գիտիղէ-
տիանոս նէ գատար ուլը քիմսէլէրի վար
իսէ՛ կէլիինլէր տէյու էմը իյլէտի:

Վէ Լիկիանոս տախի՛ շիւնքի պէօյիք
քիմսէ իտի, թէտարիք կէօրիւպ՝ եօլա քէ-
վան օլտու. վէ վարըպ Հոովմոյա Գիտիղէ-
տիանոսուն թախտընա եազըն օլտուգտա՛
կիճէ վազթը օլըպ, պիլէսինճէ օլտն աա-
քէրին աթլարընա եէյէճէք պուլընմատը:
Պագտըլար քի գալէնին իչ եանընտա պիր
ջօք օթ երղմըշար ըտը, վէ քիմսէ եօգարը
չըգմոյա գատար օլմօյըպ՝ Տրգատ հէման
գալէյէ սարըլըպ եօգարը չըգտը. վէ օթլա-
րը իչ եանընտան ալըպ՝ տըշ եանընա աթար
ըտը: Վէ օլըբ ըտը քի օթլուք պէքճիլէ-
րինտէն, վէ օրատա պուլընան պէյիլրլէր-
տէն վէ գաթրօլարտան պազըսընը կէօղէթ-
մէյիպ՝ օթ տէմէթլէրիյէ պէրտպէր տըշարը
աթար ըտը. պու հալ իլէ սապահ էտիպ թա-

գաւորա գալուշտըլար: Վէ թագաւոր պիր
գաջ կիւնտէն սօլըա՛ ճիւմլէ կէլէն պէյլէ-
րինէ՛ շըջէնին ճէվապընը սէօյլէյիպ, « Պէն
պիր զայըֆ քիմսէյիմ, ճնա նի՛ճէ գարը կէ-
լէպիլըրիմ, նէ՛ տէրսինիզ » տէյու սօրտու:

Օլ տէմ Լիկիանոս այաղա տուրուպ,
« Պէնիմ էֆէնտիմ սիզ հիչ էլէմ իւզըէ օլ-
մայընըզ: Պէնիմլէ պիրլէքտէ Հայոյ թագա-
ւորունտան գալմա Տրգատ ատըր պիր քիմսէ
վար տըր, քի գուվլէթի տիլ իլէ թապիր օ-
լընմազ »: Վէ իլէրիսի կիճէ էթտիլինի, վէ
նիչէ տահա սայըր իչլէրինի նագլ իյլէտի.
« Իմօի ճնու սէնին շէքլինէ թէպտիլ էտիպ,
շըջէյէ գարը կէճնտէրէլմ » տէտի:

Պու ճէվապ, թագաւորա վէ ճիւմլէ ա-
յանլարընա մագպուլ կէլիպ, Տրգատը թա-
գաւորուն կիսիլիլէ փիւր սիլահ տօնաթտը-
լար. վէ շըջէյէ իսպէր եօլատըլար, քի
« Տէտիլին սէօզ պիզ տէ մագպուլ կէլտի.
եարըն վազթընա հազըր օլ »: Վէ իրթէսի
կիւն սապահլայըն, Տրգատ՝ Գիտիղէտիանոս
գըյաֆէթինտէ շըջէյէ գարը չըգտը. վէ
օլ սասաթ պաղըպըպ շըջէյի՛ թագաւորուն
էճնիւնէ կէթիրտի:

Օլ տէմ Գիտիղէտիանոս տիւնեալարճա
չազ օլըպ, Տրգատա նէ՛ թիւրլիւ ըպէթ ի-

տէճէյնի պիլմէզ խի . վէ աղիզ փէշքէշէր վէրտիքտէն սողրա , շիւնքի տուշտու քի խոսրով Թագաւորուն օղտւյըմըշ , պաշընա Թաճ գօյուպ , աղիմ ասքէր վէրտի , քի վարըպ պապասընըն մէմլէքէթինի զապթ խլէյէ :

Վէ Տրդատ գալգըպ օրատան Հայոց սէմթինէ կէլիպ , վէ Աճէմ ասքէրինի տաղըթըպ , քէնտի մէմլէքէթինի զապթ խլէտիքտէն սողրա , գալգար Էրզնիկեան սէմթինէ կէլտի , քի օրատա Անահիտ նամըլէ պիր կուռք օլուպ , օնա գուրպանլար քէսէրէք շիւքիւրլէր խլէյէ . զիրա օլ տէվլէթի քէնտինէ՝ կուռքլարըն հիւրմէթինտէն սանըր ըտը : Վէ օլ Անահիտ տէտիքլէրի կուռք սայըր կուռքլարտան նամտար ըտը , վէ տիշէնլի շէքլինտէ խտի :

ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐՈՒՆ ՀԱՆԱՏԲԸ
ՊԵՅԱՆ ՕԼՄԱՍԸ ՏԵՐ

Տրդատ վարըպ զեյարէթինի Թէքմիլ խլէտիքտէն սողրա , պիր սահրա եէրտէ չատըր գուրուպ օթուրտու . վէ մէճիս գուրուպ՝ քէյֆ ու շաղ օլտուգտա , Գրիգորը էօնիւնէ չաղըրըպ պույուրտու քի , « Վարըպ աղաճ ուճլարընտան նաղըք կիւզէլ Ֆիլիսլէր քէսիպ ,

օլ Անահիտ նամտար կուռքա փէշկէշ վէրիպ՝ վէ սէճտէ խլէ » տէյու :

Օլ տէմ Գրիգոր ճէվապ էթտի , քի « ձիւմլէ ալէմի եարատան Ալլահտան պաշգա՝ պէն քիմսէյէ սէճտէ իթմէմ վէ իտէմէմ » :

Տրդատ պու ճէվապը իշիթտիքտէ , զալէթլէ տարըըպ , « Սէն պիր զարիպ քիմսէ էքէն՝ կէլտին Եանըմա Եանաշտըն , շիմտի նիճէ էմրիմէ գարշը կէլիրսին » տէտի , վէ օլ կիւն հապիս խլէտի : Վէ իրթէսի կիւն սապահլայըն էօնիւնէ կէթիրտիպ , « Սէն պու գատար զէման տըր՝ քի տօղրուլուգ իւզըէ խըզմէթիմոնէ սին , վէ պէն տէ սէնտէն խօշ նութ օլուպ , սանա չօգ էյլէքլէր իթմէք նիլէթինտէ խտիմ , նիշիւն շիմտի սէօղիւմտէն տըշարը չըգարսըն » տէտի :

Գրիգոր ճէվապ վէրտի քի , « Ալլահըն էմրի տիր , գուլ օլան քիշի քէնտի աղասընա միւթիւ օլմալը , նատըլ քի պէն սանա շիմտիլէտէք միւթիւ օլուպ , սէօղիւնտէն տըշարը չըգմատըմ , նիճէ քի սէն քէնտին իգրսր խլէտին , լաքին Ալլահա լայըգ օլան իզգէթի , եարատըլէ մըշ օլան շէյէ իթմէք քիւֆիւր տիւր » :

Տրդատ ճէվապ վէրտի , « Էյ Գրիգոր , պու Անահիտ փութ , քի ճիւմլէ էյալէթի

միզին շանը շեօհրեթի, վէ շէնի շէնլըի տիր, սէն էկէր պանա վէ տահա պաշգա կուռքըւ. բըմըզա սէճտէ իթմէզսէն, պիւմիշ օլ քի իտէճէյիմ էյլըլէր մուգապէլէսինէ, սէնի թիւրլիւ պէ թիւրլիւ իսքէնճէլէրլէ հէլազ իտէճէյիմ”:

Գրիգոր տէտի. “ Ալլահըն միւպարէք իամի շերիֆի իչիւն՝ հէր նէ ճէֆա իտէճէք. սէն՝ հազըրրմ: Զիրա ինսանըմ՝, Ալլահըմը թանըսամ կէրէք, քի ծնտան մատէսինէ սէճ տէ իթմէք օլամազ: Վէ հէր քիմ քի սէնին կիպի ֆիրասէթտէն տիւշմիւշէր տիր, վէ Ալլահընը թանըմայըպ փութլարա թափար լար, հայվանտան ալջազ տրըլար” . վէ տահա պունուն կիպի չօգ սէօլէր սէօլէտի:

ԷՎՎ.ԵԼ.ՔԻ ԶԱՐԶԱՐԱՆՔԸ ՏԸՐ

ՏՐԴՍ ՕԼ տէմ զայէթ իւրշմա կէլիպ. “ Թէզ գալըրըն” տէտի. վէ օլ սաաթ թու թուպ էլլէրինի արտընա պաղլատըլար: Վէ պուլուրտը, աղզընա պիր գալըն օտուն կէ շիրտիլէր, վէ էքի ուճունտան իփ իլէ կէմ կիպի էնսէսինտէն պաղլատըլար. վէ պիր ա շըր թուզ գայասը արգասընա գօյտուլար,

38866-67

վէ կէօյսիւնէ եավաշա կիպի, եախօտ քէլ փէթին կիպի պիր շէյ կէշիրիպ սըգըլթըր տրըլար. վէ օրթասընտան իփ կէշիրիպ, պիր էիւքսէք եէրտէն աստըլար. վէ եէտի կիւն էօյլէճէ ասըլը գալտըգտան սօղըա, Տրգատ էմր էթտի, վէ էնտիրիպ էծնիւնէ կէթիր տիլէր: Վէ ճէվապ էթտի, “ Կէօրտիւն մի, պէյէնմէտիլին կուռքըլար՝ սանա նէ ճէզպէր էթտիլէր. սէն պիզի հայվանըլարա պէյնգէթ տին, ծնուն իչիւն ալլահըմըպ սէնին արգանա էիւք վէրիպ, հայվան կիպի աղզընա կէմ գօյտուլար. վէ ինատընտա գալի գալըրտան, սանա տահա զկյատէ իսկէնճէ վէրէճէք տիր լէր”:

Գրիգոր ճէվապ վէրտի, “ Խէթասընա թէօլպէ, սէնին ալլահ տէտիլին կուռքըւ բըն, քիմի ալթունտան, քիմի կիւմիւշտէն. քիմի թուճտան, քիմի թաշտան եափըմըլ տըր. նիճէ ութանմայըպ ծնլարա ալլահ, վէ ծնլար սանա իսկէնճէ վէրտիլէր տէրսին. ծն լարըն նէ ֆիքրի վար, նէ ճէվապը. հէփ օլ իսկէնճէլէր պանա սէնտէն տիր, ծնլարըն խապէրի պիլէ եօգ տուր: Վէ օլ թուզ գայասընը քի արգամա վէրտին, իւմիտիմ վար պէնիմ սահիճ Ալլահըմտան քի, քէնտի միւ պարէք թուզը իլէ, պէնիմ կիւնահըլա թուզ

սուղ գալան ճանրմն լեզգէթ վերէ , պէնի
քէնտի Արքայութիւննա լայրգ խլէյէ : Օլ
քի , սէնին կիպի առի գուլարընը , կիւնահ
եիւքլէրինի արգասընա վէրիպ , ճէհէնէմէ
կէօնտէրսէ կէրէք տիր » :

ԻՔԻՆՃԻ ՉԱՐՉԱՐԱՆՔԸ ՏԸՐ

ՕՆՏԵՄ իենէ ֆէրման խլէտի քի , պաշ
աչաղը պիր այաղընտան աստըլար , վէ ալ
թընա ֆէնա գօգուլու շէյլէր եազտըլար ,
վէ օն զալիմ քիշի թաղէ տէյնէքլէրլէ տէօ
յէրլէր խոի . վէ եէտի կիւն տահա էօյլէճէ
ասըլը գալըպ , ասըլտըղը եէրտէ Ալլահա
շիւքիւրլէր խոիւպ . չօգ սոււալար սէօյլէտի
ազիզ վէ միւպարէք սէօյլէր իլէ քի , Ագա
թանգեղոս նամ քիթապտա եազըլը տըր =
վէ սուրբ Գրիգոր տուտարնտա նէ քի սէջ
լէտի խէ , թագաւոր թարաֆընտան քեա
թիպլէր տուլուպ , եազա պիւրիքլէրի գա
տար եազըպ , թագաւորա կէօսթէրտիլէր =
Սէօյլէտիկի տուա շու վէճհ իւզըէ խոի :

Իվլէլա , պաշտար Ալլահա շիւքիւրլէր
իթմէյէ , քի պէնի պու եօլա վէ պու տէվ
լէթէ , եանի սէնին միւպարէք իսին իչիւն ,
պու չարչարանը շէքմէյէ լայրգ խլէտին ,

քի լայրգ տէյիլ խոիմ , վէ պունտան սօղրա ,
Ալլահն ինսանա էթտի իմուհապպէտի զէքր
իթմէյէ :

Ադամը եարատըպ՝ ճէնէթէ գօմասը
նը , վէ շու աղաճըն միւվէսինտէն եէմէյէսին ,
քի էօլմէյէսին տէյի թէնպիհ իթմէսինի ,
պունլար տէտի հէփ մուհապպէթտէն կէլը =
էյէրլէ պու թէնպիհի սագլասոյլտըգ , պիզէ
ազըլտըպ , վէ էօլումիւլգ էօմիւր վէրէճէյի
տին : Նիճէ քի նիշանէսինի Ենովքտա կէօս
տէրտին , քի սէնին մուհապպէթիւնի կէօնիւլ
տէն չրգարմատըղը իչիւն , էօլիւմ տախի կէօր
մէտի : Սէնին ինսան իլէ օլան մուհապպէթ
լէրինի շէյթան կէօրիւպ հասէտլէնտի . զերա
տէտին քի , պէն ինսանը քէնտի թասիլիլիմ
տէ եարաթտըմ . պու սէպէպտէն Ատէմի
ալտատըպ , սէնին ազիզ մուհապպէթինտէն
իկըրաճ խլէտի :

« Լաքին սէն քէրէմքեանի վէ րահիլի
Ալլահ , ինսան զայրֆ ֆիքիրլի օլտուղը իչիւն ,
եինէ էլտէն պրագմայրպ , Մարգարէլէր կէօն
տէրտին , քի սէնին ազիզ էմրինի իզհար էթ
տիլէր . վէ սէնին օլ Խախուլահ միաճին որգի
Յիտուս Քրիստոսուն տիւնեայէ կէլէճէք օլ
մատընտան խապէր վէրտիլէր . վէ հալ պու քի
օլ սէնին սէվկիւլի գուլարըն Մարգարէլէր »

էմբիստէն թէճալուզ օլան քիմսէլէրտէն ,
փէք չօք էղլէթլէր չէքիպ հաճէթ պիլէ
կէթիրմէտիլէր :

« Իմտի պու անարժան գուլուն տախի ,
պու չարչարանք իչինտէ Սանա սրղընմը տըր
քի , ասլա գօրգում էօք սուր : Ո՛վ Տէր միա-
ծին Որդի՛ սէն քի պիղիմ իչիւն տիւնէայէ կէ-
լիպ , կոց Մարիամ Ստուուածածինտէն թէն
ալըպ , ինտան օլտուն , վէ օլ թէն իլէ չար-
չարանք չէքտին , խաչա չըգտըն , գան տէօք-
տիւն , էօլտիւն վէ տիրիլտին , վէ կէօյէ
համբառնալ օլտուղըն կիւնտէ տախի Առա-
քէալլարա իւմիտ վէ գոււվլէթ վէրտին , քի
պէն տայիմ սիգտէ իմ :

« Իմտի պու անարժան գուլունա տախի
գոււվլէթլէր վէր , քի պու էղլէթլէրի չէք-
մէյէ գատըր օլտըմ . թա՛ քի սէնտէն խա-
պէրսիզ օլուպ , փութա թափանլար պու ա-
ղիմ գոււվլէթլէրի կէօրիւպ , Սէնին սուրբ
հաւատքընա միւթիւ օլարազ , պունլար կը-
ռապաշտըրգտան խէլաս օլտունլար » տէյի
փէք չօք նիպազ իլլէտի :

Վէ եէտի կիւն թէճամընտա , էնտիր-
տիլէր սուրբ Գրիգորու , վէ թագաւորուն
էօնիւնէ կէթիրտիլէր : Թագաւոր ճէվապ
էթտի . « Սանա իտէճէյիմ էլլէքլէրէ պէ-

տէլ , էյի՞ մի քի ահմոք օլտու զըն իչիւն պու
էղլէթլէրէ նայիլ օլտուն . վէ տահա նէչէ
պէ օլլէ էղլէթլէրլէ էօլսէն կէրէք տիր » :

Գրիգոր ճէվապ վէրտի . « Պէն տախի
էվէթլէրիմ քի պիր կիւն էվլէլ պու թէնտէն
չըգայըմ տա , Ալլահըն երկնային փառքընա
կիտէյիմ . հէմէն նէ թիւրլիւ էօլլւմ վլրէ-
ճէքսէն , սէօլլէ քի էթսինլէր » տէտի :

Տրգատ ճէվապ վէրտի . « Սէն սանմա քի
պէն սէնի հարպիճէ թէլլէֆ էթտիրէճէյիմ .
իլա տահա չօք էղլէթլէր չէքէճէքսին .
զերա պիղիմ ալլահարըմըգա հէր նէ ալչազ
սէօլլէր սէ օլլէտին իսէ , ժնլարըն պէտէլինի
ալաճագսըն տէտի » :

ԻԻԶԻԻՆՃԻԻ ԶԱՐԶԱՐԱՆՔԸ ՏՆՐ

Թէ՛րար պույուրտու , իքի թօմրուք կէ-
թիրիպ այագլարընը իչինէ ալտըլար . վէ օլ
գատար սըգտըլար քի , փարմագլարընըն ու-
ճունտան պաշտօր գան սրչրամաղա :

Տրգատ , « Հիչ տույայօրմըլըն Գրիգորիէ
տէտի » :

Գրիգոր ճէվապ վէրտի . « Պանա շիմտէն
կէրի Ալլահըմտան գոււվլէթլէր վէրիլտի , քի
ճիւմլէ կէօրիւնիւր վէ կէօրիւնմէզլէրին խա-

վիպի տիր , վէ օլ քի քէնտիսնէ թէ վէքքիււ
օլան գուլարնա , սապր ու գուլվէթ ինսան
խտեր ր :

ՏԵՕՐՏԻԻՆՃԻԻ ԶԱՐՉԱՐԱՆՔԸ ՏԸՐ

ՕՒՏԷՄ Թագաւոր էմր էթտի , թօմ-
բուգտան չքարըպ՝ թապանլարնա ուղուն
էքսերլէր չագտըւար . վէ էլինտէն թու-
թուպ՝ աչաղը եօգարը կէզտիրտիլէր քի ,
այագլարնտան գանլար սըչոպըպ , եերլէրի
պօյար ըտը :

Տրդատ՝ իսթիհզա իտերէք ճէվապ էթ-
տի . « Գրիգոր , պո՛ւ մու տուր սէնին Սլա-
հրնըն կէօրիւնմէզ իշլէրի , քի սէն կէօրիւ-
յօրսուն » :

Գրիգոր ճէվապ վէրտի . « Կերչէք տե-
տին , պէլի պու տուր . զիրա նիճէ քի պիր
Թօիսում եերէ էքիլտիլի գէման , պիր զայըֆ
նէսնէճիք տիր , լաքին պիթտիքտէ , տալը
պուտագը պիր միւքէմմէլ շէյ օրուր . ծնուն
կիպի , պու շիմտիքի միհնէթլէր վէ աղը-
լար վէ աղամաքլար , ազ սօղրա չագլըղա
Թէպտիլ օլաճագ տըր » :

ՊԵՇԻՆՃԻ ԶԱՐՉԱՐԱՆՔԸ ՏԸՐ

ՏՐԴԱՏ պու սէօլլէրի մէզագ իտիւպ
պույուրտու . « Էյլէ իսէ , վուրուն շունուն
կէօլլէրինէ քի , սօղրա քէնտիսնէ չագլըգ
կէլին » : Վէ օլ տէմ միւպարէք կէօլլէրինէ
սիլլէլէրլէ չարփըթրոմայա պաչաւտըւար :

Տրդատ ճէվաթ էթտի . « Գրիգոր , ա-
ճապա տէտիլին չագլըգ պո՛ւ մու տուր » :

Գրիգոր տէտի . « Էվվէթ պու տուր .
զիրա պիր ընչպէր եազըն սըճագտա վէ
աչքտա եօրուլուպ թէրլէմէյինճէ , գըչն
օթուրուպ բահաթ իտէմէզ » :

Տրդատ պու ճէվապը թէքրար իսթիհզա
իտիւպ , « Հօշունտու , էյլէ իսէ նիչէ քի
պունտատրն , հէման չալըք քի , կիտէրսէն
օնտա բահաթ օլասըն » տէտի : Պու սէօղիւ
Տրդատ մէզագլա սէյլլէտի իսէ տէ , ֆիլ
վագը պու տիւնեատէ պիհուզուր օլանըն ,
էպէտի տիւնեատէ բահաթ իտէճէյինէ պիզ-
լէր տալսի իման իտերիլ :

ԱԼԹԸՆՃԸ ԶԱՐՉԱՐԱՆՔԸ ՏԸՐ

ՎԷ պույուրտու , արգասը իւսթիւնէ
եաթըրըպ , պաչընը մէնկէնէյէ գըսթըրտը

լար . վէ թուզ Նիլէ պօրայը , սիրքէ իլէ գաւ
րըջթըրըպ , գամըջա պուրնուստան եօգարը
իւֆիւրտիւլէր , քի օլ քէսկին շէյլէր գաւ
ֆասընա չըգըպ , ֆէհմ օլուհապիլլըր քի ա
զիզ Գրիգօր նէ տէրէ ճէ սրգլէթտէ իտի :

ԵՆՏԻՆՃԻ ՉԱՐՉԱՐԱՆՔԸ ՏԸՐ

Վ ի օնտան սօղրա պիր թօրպաննն իւ
չինէ քիւլ տօլտուրուպ , պաշընա կէշիրտիլէր
վէ թօրպաննն ազգընը պաղլատուրար քի , նէ
ֆէսի ալըպ վէրտիքձէ , քիւլ ազգընտան պուր
նուստան իչէրի կիտէ : Վէ օլ չէքիլմէյէձէք
էզլէթլէրլէ ալթը կիւն թէմամ գալարգտան
սօղրա , Տրդատ պույուրտու , էօնիւնէ կէ
թիրտիլէր , վէ կիւլլէմսիւյէրէք ճէվապ էթ
տի . « Ե՛յ Գրիգօր , աճապա տէտիկին ար
քայուլթիւնտան մը կէլլօրտուն » :

Գրիգօր տէտի . « Պէլլ , օնտան կէլլօ
րում . չլւնքի Ալլահ պէնի պու ճէֆալարը
չէքմէյէ նայիլ էթտիլինտէն , օլ արքայու
թիւն պանա շիմտէն սօղրա հազըր նազըր
տըր . վէ ապատա շիւպհէմ եօգ տուր . թէն
իլէ տահա վարմամըջըմ ամմա , լւքին ճան
իլէ տայիմա կէօրիւր շաղ օլուրում » :

Տրդատ օլ տէմ մըրըլտայըպ , « ֆէք էյի »
տէտի :

ՍԵՔԻԶԻՆՃԻ ՉԱՐՉԱՐԱՆՔԸ ՏԸՐ

Վ ի պույուրտու , պաշ աշաղը թէքրար
աստըլար , վէ տիպինի խունի գօյուպ՝ գար
նընա սու տօլտուրտըլար , քի գարնը թու
լում կիպի շիշտի : Վէ թէքրար էօնիւնէ կէ
թիրիպ տէտի . « Ե՛յ Գրիգօր , նէ տէրտին ,
կուռքլարըմըգա սէճտէ իտէր միտին , քի
ճիւմլէմիղէ սաղլըք վէ շէնլլէր տիրլէր , եօգ
սա տահա էզլէթլէր չէքէրմիտին » :

Գրիգօր ճէվապ վէրտի . « Պէն եալընըգ
Ամենասուրք Երրորդուլթիւն և մի Աստուա
ծուլթիւն օլան Ալլահմա սէճտէ իտէրիմ
զիրա օլ տուր ճիւմլէմիղին սահապը՝ սաղ
լըք՝ վէ շէնլլէր : Թէօպլէրլէր օլտուն , օլ սէ
նին ալլահ տէտիլին կուռքլարը , նէ գապուլ
էթմիլլիմ , վէ նէ աախի իտէրիմ » աւտի .

ՏՕԳՈՒԶՈՒՆՃԸ ՉԱՐՉԱՐԱՆՔԸ ՏԸՐ

Վ ի օլ տէմ թէքրար պույուրտու , իքի
գօլարընտան աստըլար . վէ տէմիր փանշալար
իլէ օլ նաղիք թէնինի օլ գատոր գաղըտըլար :

քի քէմիրէրի կէօրիւնիւայ՝ եէր եիւզիւ գա-
նա պօյանար : Տրգատ օլ էվիլէքի տէտիխնի
թէքրարլայրայ ճէվապ էթտի . « Էյ Գրիգոր ,
տէտիխմի իտէրմիսին , եօգսա տահա եօրու-
լըրմուսուն » :

Գրիգոր ճէվապ էթտի . « Պէն նիճէ քի
տէմիչիմ , Ալլահըմը ինքեար էտիճի տէյիլիմ ,
վէ շէմթանըն թալիմի իլէ եափրլան փութ-
լարա թապի օլամամ . զիրա պէնիմ Ալլահըմ՝
պէնի պու միհնէթլէրտէն գուրթարմայա
գատըր արբ : Օլքի սէնի վէ սէն կիպիլէրի՝
ճէհէննէմին սէջիւնմէզ աթէշինէ գարզ իւ-
լէսէ կէրէք տիր , քի օլ սէնի եարատան Աւ-
լահընը քէնտին ինքեար էթտիքտէն սօզրա ,
սայրըսընը տա սանա պէյնզէթմէք իսթէրսին » :

Տրգատ ճէվապ էթտի . « Աճէպա գաճնղը
Ալլահ արբ օլքի սէնի պէնիմ էլիմտէն գուր-
թարըպ , վէ եախօտ պաղըսընը ճէհէննէմին
սէջիւնմէզ աթէշինէ գարզ իլէյիպ՝ էպէտի
եազապիլիօր » :

ՕՆՈՒՆՃՈՒ ՉԱՐՉԱՐԱՆՔԸ ՏԸՐ

Վէ պույուրտու , տէմիրտէն չալը տի-
քէնլէրի եափտըլար , էօյլէ պիր շէյ քի , գան-
ղը եանընա տիւշսէ , եօգարըսը սիվի կէլըր .

վէ կէթիրիպ եէրէ եայտըլար . վէ օլ ազիպն
չըպլագ թէնինի օլ տէմիր թիքէնլէրին իւս-
թիւնէ օլ գատար եուվարլատըլար քի , միւ-
պարէք թէնինտէ ապլա սազ եէր գալմասը :
Վէ իրթէսի կիւն թէքրար Տրգատըն էօնիւնէ
կէթիրտիլէր , վէ Տրգատ ճէվապ էթտի . « Փէք
շաշըյօրում քի , պու գատար իսկէնճէլէրէ
տայանըպ գալըն վէ էօլմէտին , վէ էօլմէ-
տիքտէն մա՛տա , տահա ճէվապ տա վէրիօր-
տուն » :

Գրիգոր ճէվապ վէրտի . « Պէնիմ սազ
գալտրղըմ քէնտի գուվլէթիմտէն տէյիլ տիր ,
իլլա Ալլահըմըն հիքմէթիտէն տիր , սէն կէօ-
րիւպ պիլէսին քի , պիր ատամ Ալլահըն մու-
հապպէթիւնէ կէօնիւլ վէրտիքտէն սօզրա , պիր
շէյ եօգ տուր քի ծուլ օլ սէվտատան այրը-
մաղա գատըր օլա : Վէ Ալլահըն պու գատար
հիքմէթիւի կէօրիւպտէ , սէնին կիպի ինան-
մայանլար , գըլամէթ կիւնիւնտէ պէջիւք հի-
ճապ ալթընտա գալաճագ արըլար :

ՕՆ ՊԻՐԻՆՃԻ ՉԱՐՉԱՐԱՆՔԸ ՏԸՐ

Տրգատ թէքրար իըշմա կէլիպ պույուր-
տու , իքի թանէ տար տէմիր գօլա եափտըլար ,

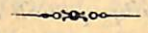

վէ տիղզերինէ կէջերիպ, աղըր չէքիճէր իլէ
 օլ գատար վուրտուլար քի, օլ տէմիր գօվա-
 լարըն տիպլէրի, միւսպարէք տիղզերինէ տայա-
 նըպ, տիղ գափագլարը այրըմ այրըմ այրըտը.
 վէ էօյլէճէ գալտըրըպ աստըլար, քի տիղզերի
 փարէ փարէ օլա: Վէ իւչ կիւն էօյլէ ասըլը
 գալտըրգտան սօղրա, թէքրար Տրդատըն էօ-
 նիւնէ կէթիրիպ տուրտուրտուլար, վէ Տրդատ
 ճէվապ էթտի. « Գրիգօր, կէօրտիւն մի քի,
 սէնին օլ հէվա իւմիտլէրին, սէնի էլիմօնէն
 գուրթարմաղա գատըր օլմաարըար »:

Գրիգօր տէտի. « Հէվա իւմիտ, սէնին
 իւմիտլէրին տիր, քի պէնի պու գատար իւ-
 կէնճէլէր իլէ գօրգութուպ, սանա ուշտուր-
 մաղա գատըր օլամաարն: Նէ էղիյէթ վէրտին
 իտէ, Ալլահըմըն գուվլէթիլլէ տայանտըմ
 տուրտում. վէ օլ պէնիմ գալի իւմիտիմ ի-
 չիւն, քէնտիմի պու էղիյէթլէրէ վէրտիմ:
 Զիրա կէրէք թէզ, վէ կէրէք կէճ, պու թէն
 պօղըլաճագ տըր. վէ կէլիպ ուսթալար ուս-
 թասը, օլ պօղըլմուչ թէնլէրի էէնիլէյէճէք
 տիր: Վէ հէր քիմի քէնտի օրէնքինտէ պու-
 լըրսա, օնլարը ճան վէ թէն իլէ էօյլէ շաղ
 իտէճէք տիր քի, տիւ իլէ սէօյլէնմէք միւմ-
 քին տէյիւ տիր: Վէ հէր քիմի քի սէնին կիպի
 ասիլէքտէ պուլըրսա, օնլարը ճան վէ թէն

իլէ ճէհէննէմին սէօյիւնմէզ աթէչլինէ աթաս
 կէրէք տիր »:

Օլտէմ Տրդատ զայէթլէ զպէպէ կէլիպ
 տէտի. « Սէնին Ալլահըն սէնի էէնիլէմիչ,
 էէնիլէմէմիչ, պանա հաճէթ տէյիւ տիր, լա-
 քին սէնին կիպիլէրի սէօյիւնմէզ աթէչէ
 կէօնտէրէճէք տիր տէտիլին իչիւն, պէն սէնի
 պունտու սէօյիւնիւր աթէչ իլէ էագայըմտա,
 պագայըմ սէնին Ալլահըն պէնի սէօյիւնմէզ
 աթէչ իլէ նիճէ էագապիլիօր »:

ՕՆ ԻՔԻՆՃԻ ԶԱՐԶԱՐԱՆՔԸ ՏԸՐ

Ս Է պուշուրտու, տէմիր սաճըլա գուր-
 շուն էրիթտիլէր, վէ սուրբ Գրիգօրու օթուր-
 տուպ՝ օլ էրիմիչ գուրշունու սու կիպի իւս-
 թիւնէ աօլտուրտուլար քի, պիւսպիւթիւն
 թէնի գավըուլու: Վէ օնտանտա էօլմէյիւպ,
 Ալլահա տուա իտէր, վէ հէր սօրտուգլարընա
 ճէվապ վէրիւր իտի:

Վէ Տրդատ զկատէսիլլէ թաճիւպտէ
 գալարագ. « Արթըգ պէն շաշտըմ սէնին շիմ-
 տիյէտէք սաղ գալտըղընա, պու գատար իսկէն-
 ճէլէրտէն նանըլ գուրթուլըպտա էօլմէտին »:
 Գրիգօր տէտի. « Սանա էվլէլտէն տիմէ-
 տիմ մի քի, Ալլահու աղիմ իւշշան հագըլէթ

լէրի, տայիմա քէնտի պի չարէ գուլարընը էլ տէն պըրագմայըպ, վէ սէնին կիպի ասի գուլարընը ութանտըրը տէյու ։

ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐՈՒ ԽՈՐՎԻՐԱՊԱ ԱԹՏԸԳԼԱՐԸ ՏԸՐ

ՏՐՈՒՏ զայնթիլէ ութանըպ, « Աճէպ տաճա նէ՞ թիւրիւ խկէնճէլէրլէ քէնտիմէ ճէլլ իտէպիլիբիմ տէյու տիւ շուսիւրքէն, օրատա հազըր օլանլարտան պիրիսի, Տրգատըն էճնիւնէ կէլիպ, « Փատիշահըմ, պիլիբիսին քի պու Գրիգոր քիմ տիր ։ տէտի ։

Տրգատ « Խայըր ։ տէտի ։

Փատիշահըմ տէտի, « Պու Գրիգոր սէնին փէտէրինի գաթլ իտէն Անակըն օլլու օլուպ, վէ պու գատար զէման տըր քի, պուրատայըտը իսէ տէ, պիզլէր տաճա պիլմէզ իտիք ։ Հայոց մէմլէքէթինի վերան իթմէյէ սէպէպ օլան պունուն փէտէրի իմիշ ։ Իմտի փատիշահըմ, չիւնքի պու ատամ օլ զալիմ գանլընըն օլլու տըր, պունա կիւնէշի տախի կէօս թէրմէք ճայիզ տէկիլ տիր ։ տէտի ։

Տրգատ պու ճէվապը տիյնէյիպ, « Խա՛, չիւնքի էօյլէ իսէ, ալըն կէօթիւրիւն պունու Արտաշատ գույուսունա աթըն ։ տէյու էմր

խլէտի ։ Վէ օլ գույու էօյլէ գարանըգ վէ չուգուր ըտը քի, օլ տէվրտէ նէ գատար գաթլ, վէ միւսթահագգ վէ սիճիլի քէ սիլիշ գանլը, խըրսըզ վար իսէ, օլ գույույա աթարլար ըտը, վէ ատընա տախի Խորվիրայ տէրլէր իտի քի, տէրին, չուգուր, տիմէք տիր, վէ իշինտէ էօյլէ ազըն երանլար վար ըտը քի, ինսանը օլ սասթ փարալայըպ եօղ իտէրլէր իտի ։

Իմտի, օլ ազիզ Գրիգորը, օն իքի խկէնճէլէրտէն, վէ տաճա կէճնակէճն էզիլէթլէրտէն սօղըա, քի թէմամ իքի երլ սիւրտիւ էլ այագ պաղլը, կէօթիւրիւպ օլ Արտաշատ գույուսունա աթարլար ։ Գույունուն տիպինէ էնտիքտէ, օլ ազըն երանլար՝ կէլիպ ազիզ Գրիգորուն չար էթրաֆընը գօգլայըպ, այագլարընը եալարլար ըտը ։ Վէ օլ կիճէ Ալահըն մէլլայլէքի, պիր տուլ տիշէհլինին բույասընտա կէօրիւնիւպ, « Ֆիլան գույուտա Ալահըն ազիզ գուլարընտան պիր քիմսէ վար տըր, կիւնտէ պիր էթմէք կէօթիւրիւպ միւճէրլէա օլ գույույա աթասըն ։ տէյու թէնպիհ խլէտի ։ վէ մէրգումէ, օլ թէնպիհ իւզըէ, կիւնտէ պիր էթմէք կէօթիւրիւպ, օրայա աթար ըտը ։

Հիքմէթի Խիւտա, օն իւշ սէնէ պու հալիլէ, օլ վարընըմասը միւմքինսիզ օլան մա

հայտէ, վէ աժտէրէնմիշ երլանլարըն իչինտէ սաղ ու սալիմ՝ գալոր : Պագ թուաֆա, քի գարանլըգտա օն իւչ սէնէ սուսուզ սագլաւ յան Ալլահ, աճէպա էթմէքսիզ տէ սագլաւ մայա գատըր տէյիլ մի խոի, էվվէթ գատըր ըտը, լաքին էյլէ իթմէսինատ հիքմէթլէր վար քի, պիզլէրէ մալիւմ տէյիլ տիր :

Վէ կէօյիւն տէօրտիւնճիւ գաթընտա օլան շրեշտակլարտան, Հագգ թէտլա պիր շրեշտակ թային էթմիշ խոի քի, հէր կիւն կէլիպ օլ ազիզ իլէ մուհապպէթ իտիւպ անը թէսէլլա իտէր խոի : Հաթթա Համբարձու մուն տէօրտիւնճիւ կիւնիւ տէ օլ շրեշտակ կէլմէտի, վէ իրթէսի կիւն սուրբ Գրիգոր սօրտու քի, «Ես շրեշտակ Աստուծոյ, տիւնքի կիւն նիչին կէլմէտին, ասլը նէ՞ խոի» տէյու :

Շրեշտակ ճէվապ վէրտի. «Ես սուրբ Գրիգոր, միաճին որդի Յիսուս Քրիստոս էֆէնտիմիզ, կէօյէ Համբարձու օլտուղը գէման տօգուզ կիւն շրեշտակլարըն իչինտէ, պէ հէր կիւն պիրէր գաստա էյլէնիպ, ճիւմ լէմիզի միւպարէք ճէմալի իլէ մէսուր իլէտի : Վէ օնտան սօղրա պիզէ առէթ գալոր քի, հէր ել օլ տօգուզ կիւն արտարնտա կիւնտէ պիր գասլըմըգտա ազիմ շէնլէքլէր իճբա խոլիմ : Չիւնքի տիւնքի կիւն Համբար

ձու մուն տէօրտիւնճիւ կիւնի խոի, սըրա պիզլէրէ կէլմիշ օլուպ, ազիմ շէնլէնիմիզ օլտուղը հասէպիլէ, սիզէ կէլմէտիմ» :

Վէ սուրբ Գրիգոր պու ճէվապը իշիթտիգտէ, եիւզիւնիւ եէրէ գօյուպ, Հագգ թէտլա հագընթլէրինէ գուհութիւն վէրտի քի, օլ կիզլի սըրըր օլ կիւնէտէք քիմնէ պիլմէմիշ իքէն, Աստուածութիւն քէնտինէ պիլտիրտի :

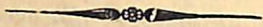
Տրգատ օլ ազիզի գույույա աթաըգտան սօղրա, ճիւմիէ էյալէթլէրինէ ֆէրմանլար եազոր, քի «Ֆէրմանըմ վիւսուլ պուլտուգտա, ճիւմիէնիզէ մալիւմ օլա, սիզ հէֆսինիզ պիլըրսինիզ քի, պու՝ ճիւմիէ էյալէթիմիզին շէնի շէնլէնի կուռքլարըմըզն գուվէթիլէ տիր :

«Իմտի ճիւմիէնիզ թիւրլիւ պէ թիւրլիւ փէշբէշէր վէ գուրպանլար իլէ հէր սէմթիւնիգտէ պուլունան կուռքլարա ըպէթլէր իտէսինիզ, վէ էյէրչի գապուլ իթմէյէն պուլունուր իսէ, միւճէրրէտ հագգընտան կէլմէք իչիւն ֆէրմանըմ օլմուշ տուր : Նիճէ քի պէն տայիմա խըզմէթիմտէ օլան սէվկիւլիւ ատաւըմը ասլա էսիրկէմէյիպ, կուռքլարըմըզ գապուլ իթմէտիլի իչիւն, թիւրլիւ պէ թիւրլիւ իսկէնճէլէրտէն սօղրա, էլ այագ պաղը

Արտաշատ գույուսընա ակթարըտըմ քի, պու-
միսիլի օլանլարըն ճիւմլէսինէ սէպէպի նա-
սիհաթ օլա ր :

Վէ տահա պու կիպի չօգ սէօղլէր եա-
զարլար ըտը. վէ Տրդատ օնտան սօղրա. Անա-
կըն էթտիլինէ մուգապիլ օլմագ իչիւն, փէք
չօգ ասքէր ճէմ իտիւպ, Սճէմ մէմլէքէթինի
պօղուպ երգրպ վիրան իթմէքտէ, վէ անըն
գոււվլէթինի հէր էյալէթտէ, Բօմատէ, Հինա-
տէ վէ տահա սայըր եէրլէրտէ նագլ իտէր-
լէր իտի :

Ս. ՀՈՒԹՍԻՄԷ Վ.Է Ս. ԳԱՅԻԱՆԷ ԿՈՅՍԼԱՐԸՆ
ԱՁԻՁ ԵՕԼՏԱՇԼԱՐԻՅԼԷ ԲՕՄԱՏԱՆ ԳԱՁՐՊ
Ս. ԷՁՄԻԱԾԻՆ ՍԷՄԹԻՆԷ ԿԵԼՄԷԼԵՐԻ
Վ.Է ՏՐԴԱՏ ԹԱԳԱՒՈՐՏԱՆ ՆԱՀԱՏԱԿ
ՕԼՈՒՆՄԱԼԱՐԸ

Ո՛ր զէմանլարտա Գիոկղէտիանոս Բօմա
փատիշահը, քեաֆֆէյի մէմլէքէթինէ թաա-
վիրճիլէր կէօնտէրտի, քի նէրէտէ պիր կիւ-
զէլ գըզ պուլլարլար իսէ, սուրէթ ու էնտա-
մընը եազարնլար քի, գանղըսընը պէյէնիրսէ
քէնտինէ պէնտ իլլէյէ :

Վէ թասվիրճիլէր կէզիպ եազար իքէն,
Բօմա սէմթինտէ, եապան պիր եէրտէ, տաղ

արասընտա, պիր կուսանայ վանք պուլտու-
լար. վէ զօր իլէ իչէրի կիրիպ կէօրտիւլէր քի,
պիր ազ ճգնաւոր գըզլար գարալար կիլինմիշ
տուա իտէրլէր իտի. վէ իչէրինտէ պիր գըզ
վար ըտը քի, կէօրտիւլէրի կիպի հայրան օլ-
տուլար, վէ օլ սաաթ թասվիրի էնտամընը
եազըպ փատիշահա կէօթիւրտիւլէր : Պու-
րէամի Գիոկղէտիանոս կէօրտիւլէրտէ, ագլը
պաշընտան կիրիպ փէրիշան օլտու, վէ օլ
ստոթ « Տիւլիւն թէտարիքէաթը կէօրիւլ-
սիւն » տէյու էմը իլլէտի :

Վէ լաքին իչինտէ օլան ազիզ կայսլար
պու ահվալի իշիթտիքտէ, պիր եէրէ ճէմ օ-
լլուպ, աղաշարագ տուայա տուրտուլար. վէ
չօգ կէօղ եաշարը տէօրիւպ, « Ո՛վ Տէր Աս-
տուած, պիզի պու փորձութիւնտան իսէլաս
իլլէ » տէյու Ալլահա նիյագ էթտիլէր : Վէ
տուալարընը թէմամ էթտիքտէ, գապըպ օ-
րատան ֆիրար էթտիլէր : Տէյիլ քի էօլմէք-
տէն գօրգտուգլարը իչիւն, իլլա օլ փութ-
փէրէսթ փատիշահըն տիւնեալըգ նիլէթին-
տէն քէնտիլէրինին փագլըլընը գուրթարմագ
իչիւն : Վէ օլ գայիֆ պէտէն կայսլար գայիֆ
կիլիմլէրիլլէ էօլլէճէ տաղար չէօլլէր աշա-
րագ, եուրտուուգ մէնքեանարգ գալարագ
կէլիպ Հայոց սէմթինէ տիւշտիւլէր :

Պարընաճագ պիր մահալէրի օլմայըպ ,
Էլմիհաճին սէմթինտէ պաղար արասընտա էս
կի զէմանտան ետփըրմը շլան պիր շիրէխաննէ
պուլուպ , աճ սուսուզ , ետթագարզ , էօր
թիւսիւզ , օրաճըգտա իսքեան իթտիլէր : Քէն
տի պէօյիւքէրինին իսմի Գոյիաննէ , վէ պէ-
յէնիլէն կոյսուն իսմի Հռիփսիմէ իտի :

Օլ աղիղէլէրին պիրիսի սրըչա պունճուգ-
լարը ետփմագ պիրտիլինտէն , կիւնտէ ետփ-
տըղընը կէօթիւրիւպ շէհիրտէ սաթարագ ,
օնա կէօրէ էքմէք ալըպ , հէփիսի օնունլա
կէշինիրլէր իտի , վէ պունլարըն հէր պիրի ,
փատիշահ վէ պէյղատէլէր սինսիլէսինտէն
իտիլէր :

Վէ Գիսիղէտիանտս տիւշիւն թէտարիւ-
քետթընը թէքմիլ էթտիքտէն սօղըա , ազիմ
ապթանսթլէ գօչուլարընը եօլլատը քի , օլ
աղիւզ Հռիփսիմէյի իղգէթլէյիպ կէթիրսինլէր
տէյու : Կիտէնլէր վանքա կիրտիլէր իտէ հիչ
քիմնէյի պուլմարըպ . քէնտի քէնտիլէրիննէ
շաշարըպ . վէ պու նէ տիր տէյի պիրպիրիննէ
կէչտիլէր :

Պու հալի թագաւոր իշիթտիքտէ , պա-
շընտա ագըլ գալմայըպ վէ զայէթ խըրպանըպ
« Զափուգ պուլունտուն » տէտի :

Վէ պիւթիւն մէմլէքէթի արաշթըրըպ

պուլմատըգլարը հալտէ , խապէր ալտըրա-
քի , Հայոց սէմթիննէ ֆիրար էթմիլչէր : Օլ
սասթ Գիսիղէտիանտս , Տրգատ թագաւորա
պու սուրէթտէ պիր նամէ ետզար :

« Պէնիմ սէվիւլի գարտաշըմ Տրգատ
թագաւոր : Մալիւմիւն օլա քի , պու Քրիս-
տոննէալարըն մէլաննէթի գաթը չօգ օլտու
պիղէ , թա քի օսանտըրտըլար պիղի . պիղիմ
գըլըճըմըղ աշընտը , պունլար էօլմէքտէն օ-
սանմատըլար . նէ գատար իսկէնճէ էթտիք
իտէ՝ օլ գատար ալտըլար :

« Սէօյիւմիւն էնճամը պու սուր քի ,
իչլէրինտէ պիր գըլ կէօրիւպ , քէնտիմէ ալ-
մագ նիյէթինտէ իքէն , պունա տախի իհա-
նէթ էտիպ , էլիմտէն գաշտըլար , վէ շիմտի
խապէր ալտըմ քի , սէնին մէմլէքէթիննէ
կէլմիլչէր տիր :

« Իմտի պէնիմ գարտաշըմ , մուգոյէտ
օլուպ արաշթըրտասըն . վէ պուլունտուղը
հալտէ , իսթէրտէն քէնտին ալ , իսթէր պա-
նա կէօնտէր . իքիսի տէ մագպուլըմ տըր ,
հէման պէնի ութանտըրմա , վէ տէվլէթին-
լէ վար օլ » :

Տրգատ պու նամէյի օգուտուղը կիպի
շէքեար պուլմուշ ալճը միսալի , օլ սասթ
հէր եանա առէմլէր կէօնտէրիպ չարչափուգ

պուլունմասընը էմը խլէտի : Վէ պիր գաչ կիւնտէն սողրա , վարտըար օլ տէտխիմիզ վիրանձա շերէխանէ իչնտէ , քի Հայձա Հնձան տէնիլըր , օլ ազիզ գըզարըր տուատա պուլտուլար :

Ալահըն հիքմէթինէ ագըլ էրմէզ , աճէպա պու պէլատէն սագլամաղա գատըր տէյիլմի իտի . լաքին օլ ազիզլէրին հաւատըր , նէ թիւրլու գավի օլտուղը պէյան օլա կէրէք իտի , նիճէ քի էրանելի սուրբ Գրիգորըն օլտու : Վէ պիզիմ հաւատքա կէլմէմիզէ սէպէպ օլուպ , Ալահըն քէրէմիլյէ թանղըրսըր թանըմայան գուլարընա իզար իթմէք հիքմէթլէրի վար քի , անձագ քէնտի պիլըր :

Իմտի պու ազիզ ճէնուար գըզարը պուլտուգլարը կիպի , փատիչահա խապէր վէրիպ , էքի կիւն օրատա այը գօյտուլար :

Վէ օլ էքի կիւն զարֆընտա օլ շէմս սիմա ազիզ Հռիփսիմէնին սէյրինէ կէլմէտիք աճէպա քիմսէ գալտըմը . հէր կէօրէն լթէաճիւպ իտիւպ , յիպրան օլուրլար ըտը , վէ հալ պու քի օլ էրանելի կոյսլար էիւզլէրինի եէրէ գույուպ , Ալահ հազրէթլէրինէ նիյազ իթմէքտէն տուր օլմաղար ըտը :

« Ե՛ս Բապպ , պիզի պու հէթանոյարըն նափագ նիյէթինտէն ազատ խլէ , վէ պիզիմ

կուտութիւնումըզը պու պիզի անօրէնլէրտէն սէն սագլա » տէյի գան վէ եաչ տէօ . քէրլէր իտի :

Վէ շիւնքի խալգ օլ էրանելի Հռիփսիմէնին կիւզէլլէյինէ շաշպ , փատիչահա նագլ էթտիլէր , էմը էթտի քի , « Վարըն լիպսալարլա տօնատըպ , արտապայա գօյարագ իզզէթլէրլէ պուրայա կէթիրին » տէյու : Օլ տէմ վարըպ ազիզ Հռիփսիմէյէ միւժտէ վէրաիլէր , քի սէնի փատիչահըմը քէնտինէ լըյըգ կէօրտիւ , թագուհի օլաձագսըն :

Ազիզ Գայիանէ պու ճէվապը իշիթտիքտէ , նասիհաթէ պաշալըրպ , տէտի . « Գըզմ Հռիփսիմէ , կէօղիւմիւն նուրու , Ֆիքը խլէ , նէ շէքիւ տիւնէալըգ փառքընա էրիպ Քրիստոսուն էօլունա կիրաին , վէ քէնտին փատիչահ սօյունտան իքէն , պու սէֆիլլէյի բատէթինլէ գապուլ խլէտին » տէյէրէք , էմալի չօգ սէօղլէր սէօյլէտի :

Պու սէօղլէրի իշիթտիքտէ , ազիզ Հռիփսիմէ տիզլէրինէ եէրէ գօյուպ , « Ե՛ս Բապպլմ , սէնտէն մատէ քիմսէմ էօգ տուր , իւմիտիմ սէն սին , պէնի տիւնէա չիքքինտէն խէլաս խլէ » տէյու ուզուն ուզատիլէ նիյազ խլէտի : Ոնտա հազըր պուլունան կոյսլար տաիի , քէզալլէր սուրբ Հռիփսիմէ կիպի տուա իտէրլէր իտի :

ՕՒ տէ՛մ կէօքտէն կիւրիւլթիլէ պիր սիւտա իշխարիտի քի , « Ասլա գօրգմայասընըզ , Պէն սիզըն իլէ պիրըլքտէյիմ » տէյու :

ՕՒ սէսին ազըմ կիւրիւլթիւսինտէն , չօգքիմէանէլէր սէրսէմ եէրէ սէրփիլըպ պիհուտ գալըլար :

Օրթալըզ պու հալ իւզըէ իքէն , վարըլար փատիշահա հալը վագտա շու չէքիլ տիրտէյի նագլէթտիլէր : Ալէ Տրգատ չիւնքիտուլտու քի , օլ ազըլըն ըրգասը քէնտիքէ եագըն տէյիլ տիր , ղպէթլէ ղագէպէ կէլըպ , « Նիչէ քի քէնտի տէվլէթիլի թանըմտը , վարըն սաչընտան թութուս տա՝ չէքէրէք վէ սիւրիւքլէյէրէք պուրոյա կէթիրին » տէյու էմը էթտի :

Տէրհալ փատիշահըն էմըի իւզըէ իճրաւ պընտա պուլունարագ , երանելի Հոփսիմէյի եիւզի իւսթիւնէ , չէքէրէք չէքիշտիրէրէք , փատիշահըն սէրպընա կէթիրիպ , պիր օտայա հափա էթտիլէր :

Մէրսումէ եինէ տուայա տուրուպ , չօգնիլագ էյլէտի : Ալէ տահա տուտտա իքէն , փատիշահ կէլըպ իչէրի կիրտի . վէ սուրք Հոփսիմէ իլէ էլլէշտիքտէ , Հագգ թէալանըն քէրէմիլէ , եէտի սասաթ մըգտարը օլ նէվճիլմն պաքիրէ , փատիշահ իլէ էլլէշտի օլ գահրաւ

ման Տրգատը պիր թագրիպ քիւչիւք չօճուք միսալի եէրէ չարփտը :

ՕՒ.քի րուսիսթան սէմթինէտէք գուվ վէթի նամ վէրմիշ խտի , պուրաճըգտա , հիքմէթի խիւտա , պիր ղայըֆ գըզա գուվվէթի եէթիշմէյիպ մաղլուպ օլտուղընտան , էօվքէսինտէն նէ իտէճէյիսի պիլէմէզ խտի : Տէֆա էմը իլէտի քի , Գայիսնէյի կէթիրսինլէր , քի քէնտի չըրաղընա էջիւտ նասիհաթ վէրսին փատիշահա գարըլ տուրտուղը իչիւն :

Մրանելի Գայիսնէ եանընա կէլտիքտէ շու միսիլը նասիհաթ իթմէյէ պաշտար . « Պէնիմ սէվիլըլ վէ կէօզիւմին նուրու գըզըմ՝ Հոփսիմէ , աիւնեանըն ֆանի փառքընա ալտանմայասըն , վէ էօլմէքտէն տախի սալք գօրգմայասըն . . . » : Պու կիպի սէօզլէր իլէ տահա նիչէ պին նասիհաթլար իլէտի :

Ալէ օրատա էֆրէնճ լիսանընտան աղնայան պաղը քիմնէլէր պուլընուպ , նասիհաթը նէ եիւզտէն օլտուղընը իշիտիւպ , օլ սասաթ թաշըլա աղընա վուրուպ տիշէրինի տէօքտիւլէր : Ալէ սանիլէն պագտըլար քի առլա վաղիֆէ էսինմէյիպ , եինէ օլ միսիլը նասիհաթլար իտէյօր , սաչընտան թութուպ վուրարագ տէջէրէք տիշարը չէքտիլէր :

Վէ՛ Տրդատ թէքրար սուրբ Հռիփսիմէնին
եանընա վարդայ, իւչ սասթ գատար սավաշ-
տրգտան սօղրա, Ալլահն լուծֆու ինայէ-
թխլէ եինէ գուվլէթլէնիպ, փատիշահը թէք-
րար եէրէ չարփարագ, քէնտիսի տախի սէ-
րայտան տըշարը չըգըպ ֆիրար էթտի, քի հիչ
պիր քիմսէ գարջը տուրամաղ օլտու :

Վէ վարդայ եօլտաշարընա, Ալլահն
գուվլէթլէն, օլ գահրաման թագաւորը եէն-
տիմ տէյու միւթտէ խլէտի : Վէ շաղ օլարագ
տէտի, « Պու կիւն պէնիմ տիւյիւնիւմիւն
կիւնիւ տիր, շաղ օլուն ճիւմլէնիղ . գըզը
գանլար իլէ տօնատըպ, պէնի կէլն խլէ-
յինիղ » :

Վէ տահա պագը սէօղլէր սէօյլէտիքտէն
սօղրա, պիր եիւքսէք եէրէ չըգըպ տուայա
տուրտու, վէ եիւզիւնի եէրէ սիւրէրէք կիճէ
վագտինտէ տուատա իքէն խասասլար եէթի-
շիպ, էլլէրինի արտընա պաղլայըպ, « Տիլնի
չըգար » տէտիլէր, վէ հիչ գարջը գօմիյարագ
չըգարտըղընտա քէտտիլէր :

Վէ ծնտան սօղրա եսկիճէ շալընը պէ-
լինտէն չըգարըպ, եէրէ տէօրթ գաղըգ չագ-
տըլար . վէ էլլէրինի պագլարընը օլ գաղըգ-
լարա պաղլայըպ կէրտիլէր . վէ պիր մօմ ա-
թէշի իլէ պիւթիւն թէնիսի, եագըպ քէպտայ

էթտիլէր, վէ գուճաղընա իրի^նթաշար պը-
տագըպ, պաղըրտագլարընը տըշարը տէօք-
տիւլէր, վէ Ալլահն հիքմէթ ու ինայէթխլէ
տահա սաղ իքէն, իքի կէօղլէրինի օյտուլար :
Վէ ծնտան սօղրա տախի հէր քիմ փատիշա-
հըն էմրինէ գարջը կէլէճէք օլուրա, պու-
նուն կիպի օլուր տէյէրէք, միւպարէք թէ-
նիսի փարէ փարջէ էթտիլէր :

Սէրանեղի կոյտուն աղիղ եօլտաշարընտան
օթուգ իքի նուֆուգ օրատա պուլունուպ,
սուրբ Նոյսըն փարէ փարջա օլան աղիղ թէ-
նիսի տէֆն իթմէյէ միւրատ էթտիքլէրինտէ,
քէաֆֆէսինի գըլըճտան կէշերտիլէր . վէ օլ
աղիղէլէր տախի, ճանլարընը թէպիմ խլէ-
տիքլէրինտէ շէօյլէ տէտիլէր . « Սէվտիք սէնի
եմ Բապպի, քի իշտէսին նիյաղըմըղը : Շիւ-
քիւրլէր օլտուն սանա, քի պիղի պու կիւնէ
լայըգ խլէտին » . վէ տախի պունուն կիպի
սէօղլէրլէ միւպարէք ճանլարընը Ալլահա
թէպիմ էթտիլէր :

Սէրտումէ աղիղլէրտէն պիրինին խաս-
թա օլտուղը հասէպիլէ, եօլտաշարըլէ կէ-
լէմէյիւպ, օլ հընձանըն իշինտէ եաթմըլը-
տը, վէ ծնու տա օրաճըգտա թէլէֆ էթտի-
լէր, քի օլ տախի համտու սէնա խլէնիպ,
« Գոհութիւն սանա Եֆէնտիմ, քի պէնի տէ

Եօլտաշարըմտան այրմայրայ, լուծֆինէ լա-
յրգ խլէտին ր տէյէրէք, բուհունը թէսլիմ
խլէտի:

Վէ իրթէսի կիւն, սուրբ Գայիանէյի
տախի իբի ազիզ Եօլտաշարը իլէ՝ տէօրտէր
գազըղա պաղլայրայ, թօփուգլարընտան գա-
մըշ գօյուպ իւֆիւրտիւլէր. վէ էօյլէճէ գու-
զու կիպի շէշրտիքտէն սօղրա՝ տէրիլէրինի
այագլարընտան կէօյսիւնէտէք թուլում ջը-
գարտըլար:

Վէ ծնտան սօղրա, շիւնքի ազիզ Գայիանէ
սուրբ Հոփիսիմէյէ նասիհաթ էթմիշ խաի,
ծնուն իշիւն տիլէրինի էքսէլէրինտէն ճէք-
տիլէր: Վէ տահա հիքմէթի Պարի, ճանլարը
թէնտ, իբէն, պաշարընը քէստիլէր:

Վէ սուրբ Գայիանէ պու էզիյէթլէր ի-
շինտէ Ալլահա շիւքր խաիպ, տոււա վէ նիյազ
խլէտի. վէ էօյլէճէ ազիզ ճանլարընը թէս-
լիմ էթտիլէր:

Վէ իրթէսի կիւն, ազիզ Հոփիսիմէնին,
վէ սուրբ Գայիանէնին, վէ օլ պիր ազիզ կոյպա-
րըն, միւպարէք թէնլէրինի պիր Եապան Եէրէ
ճէքիպ, գուրտըլար էծիւնէ աթտըլար. վէ Աւ-
լահըն հիքմէթիլէ պիր հայվան Եանլարընա
վարամայրայ, օլ ազիզ մարմինլէր կիւլլէր
սիւմպիւլլէր կիպի օրաճըգտա գալտըլար:

Պու իշլէրաէն սօղրա, Տրդաստ ազիզ
Հոփիսիմէնին պիմէնէնտ հիւսնիւնիւ խօյա-
լնէ կէթիրտիքճէ, քէնտի քէնտինի մէրագ-
լայրայ, “ Օ՛հ, վահ ” խաիւպ կիւն պէ կիւն
փէրիշան օլտու: Վէ ալթըր կիւն մրգտարը
պու հալ իւզըէ օլրուպ, ծնտան սօղրա, սէվ-
տասընը, պիր ազ տաղըթմագ իշիւն, “ Ավ
թէտարիբի կէօրիւլին ” տէյի էմը էթտի:

Վէ աթընա պինիպ ալա կիտէրքէն,
ղաֆիլէն արապասընտան աշաղա տիւշիւպ,
Ալլահըն զազապիլէ օլ սաաթ տօմուզ օլտու,
վէ գամըշըղա սօղրու սէյիրթմէյէ պաշատը:
Վէ պիւթիւն թէվապիսի տիվանէ օլարագ,
էթտիքլէրինի պիլմէզլէր իտի: Պու հալ իւզըէ
իբէն՝ պիր զէմանտէն սօղրա, Տրդատըն խոս-
րովիգուխտ նամ՝ գըզ գարընտաշընըն բու-
յասընտա հրեշտակ Աստուծոյ կէօրիւնիւպ,
“ Թա՛ քի Արտաշատ գույուստունա գօլ վէ ա-
յագլարը պաղլը աթըրմըշ օլան Գրիգորը կէ-
թիրթմէյինճէ՝ սիզին տէրտինիզէ տէրման
պուլամայաճագսընը ” տէյու հապէր վէրտի:

Վէ սապահ օլտուգտա, խոսրովիգուխտ
իշխանլարը պաշնա պիրիքթիրիպ, օլ կիճէ

տիւշիւնստէ իշխթտիսինի նագլ խլէտիքտէ ,
 քեաՖՖէսիկ կիւլիւմսիւյերէք խթիհզա էթ-
 տիլէր . վէ “ Սահիհէն տիվանէ օլմուշտուն ,
 զիրա օն իւչ սէնէտէն պերու օլ երլանլար
 մէքեանը օլան պիր մահալտէ Գրիգոր գալ-
 մամըլ օլտուգտան գաթինազար՝ քէմիքլէրի-
 նին տախի պուլունմասընա շիւպհէմիզ վար
 տըր . . . ” տէտիքլէրինտէ , խոսրովիգուխտ
 խէճիլ գալըպ , արթըգ աղըզ աչամազ օլտու :

Յետան սօղրա , օլ հրէշտակ Աստուծոյ
 իւչ տէօրթ քէրրէ տահա կէօրիւնիւպ , եինէ
 օլ ճէվապը սէօլէտի . խոսրովիգուխտ , եինէ
 պէնի մէզագ խտէրլէր տէյի ութանտըղըն-
 տան քիմսէյէ պիր շէյ սէօլէմէտի :

Պիր կիճէ տահա կէօրիւնիւպ , “ Եյերչէ
 պու տէտիսիմի խալգա սէօլէյիպ վէ իճրա-
 սընտա պուլունմազ խէն՝ պիլմիշ օլ-քի թիւր-
 լիւ պէլալարա տիւչար օլաճագսըն ” տէյու-
 հապէր վէրտի : Պունուն իւզէրինէ արթըգ
 պի չարէ գալըպ , թէքրարէն ութանարագ
 նագլ խլէտի : Վէ իշխանլար իշխթտիքտէ՝
 “ Պունտա պիր հիքմէթ օլմագ կերէք ” տէ-
 տիլէր : Վէ օլ սասթ Օտա խամինտէ իշխանը
 իրսալ էթտիլէր քի , վարըպ Արտաշատտա
 օլան աղիզ Գրիգորու , էյերչի սաղ խտէ , չը-
 գարըպ կէթիրսին տէյու :

ՄԵՐԳՈՒՄ Օտա վարըպ Արտաշատ շէհ-
 րինէ կիրաթիքտէ , շէհրին ահալիսի պու հալէ
 ալեհահ օլըպ , օնլար տա կիւլիւշիւպ մէ-
 գագ էթտիլէր . վէ պիր չօգ խալգ , “ Պա-
 գալըմ պու նէ հալ արը ” տէյերէք պիրլէք-
 տէ կիթտիլէր : Գույունուն աղըղնա վար-
 տըգլարընտա , ուզուն պիր իփ աշաղը սար-
 գըթտըլար , վէ օլ կիտէն իշխան , “ Ես Գրի-
 գոր , սանղ մը սըն ” տէյի սիւալ խլէտիքտէ ,
 սուրբ Գրիգոր , սարլան իփին ուճունու թու-
 թուպ սարասրագ . “ Ալլահըն լութֆու քէ-
 րէմիլլէ սանղըմ ” տէյու ճէվապ վէրտի :

Օլ տէմ ճիւմլէսի մաթ օլըպ “ Պու նէ
 թիւրլիւ հիքմէթ տիր ” տէյու պիրիպիրինին
 եիւզիւնէ պագարագ շաշա գալտըլար :

Իշխան նիտա խլէտի , “ Ես աղիզ Գրի-
 գոր , իփին ուճունու թութ քի , սէնի եօգարը
 չէքէլիմ , զիրա սէնին Ալլահըն , սէնի պու-
 րատան չըգարմազա պիզէ թէնպիհ խլէտի ”
 տէտի :

Օլ տէմ երանելի Գրիգոր , իփին ուճունը
 թութուպ եօգարը չըգտը , վէ աղիզին թէնի ,
 երլանլարըն գէհիրլի գօգուսընտան եարալան-

մըչ օլտուղընտան, ազիզ թէնինի եռուլայ, վէ եէնի էավապար կիտիրիպ, մէմնունիյէթլէ ալլայ շէհրէ կէթիրտիլէր: Սուրբ Գրիգոր շէհրէ տախիլ օլտուգտա, պագտը քի փա տիշահ վէ թէվապիսի վէ շէհր խալգը, վէլ հասը շիւմէսի տիվանէ օլլայ, վահշի կիպի էթտիքլէրինի պիլմէզլէր իտի:

Օլ տէմ ազիզ տիգլէրինի եէրէ գոյուլայ, աղլայարագ տուա վէ նիյազ խլէտի քի, օլ սաաթ շիւմէսինին ագը պաշընա կէլիպ, վէ քեաֆֆէսի ջըլջըպլագ օլտուգլարընտան, պիրպիրինտէն ութանըպ էավապարընը կիւ մէյէ պաշլատըլար, վէ սուրբ Գրիգորուն այազընա տիւշիւպ « Մեղայ » տէտիլէր:

Երանելի Գրիգորիտ պունլարը այազա տուրտուրուպ « Նէ իտէրսինիզ, պէն տէ սիւզին կիպի ինսանըմ, սիգէ եաղընըզ լաղըմ օլլան շէյ պու քի սիզի եարատան Ալլահը թաւըլըպ, օնա սէճտէ իտէսինիզ . . . » տէտի: Վէ պու կիպի պիր գաչ տահա նասիհաթլար էթտիքտէն սօղրա, սուրբ Գրիգոր սիւալ էթտի քի, « Գրիտտա էֆէնտիմիզին ազիզ նահատակարընըն միւպարէք թէնլէրինի նէրէյէ գոյտունուզ »: Ճէվապ վէրիպ տէտիլէր, « Էֆէնտիմ, հանկը նահատակար իշիւն սորարսըն »:

Տէտի սուրբ Գրիգոր, « Օնլար քի Ալլահըն եօլլունա շահիտ օլլայ, սիզին էլինիզլէ էօլմիւշլէր տիր »: Վէ շիւնքի տույաուլար քի, սուրբ Հոխիսիմեանց կուսանաց իշիւն սէօյլէյօր, տէրհալ վարըպ եէրինի կէօսթէրտիլէր:

Երանելի կոյալարըն ազիզ թէնլէրինի աթարգլարը կիւնտէն, սուրբ Գրիգորուն կէլմէ սինէտէք տօգուզ կիւն օլմուշլար. վէ օլ տօգուզ կիւն զարֆընտա ալա պիր ճանա վար եախօտ պիր գուշ եանլարընա վարմա տրգտան մատէ, միւպարէք թէնլէրի տախի գօգմամըշ լար:

Օլ տէմ վարալար թիւրլիւ լուպասլար կէթիրտիլէր քի, քէֆին էթտիլէր: Սուրբ Գրիգոր ճէվապ էթտի, « Շիմտիլէք սիզին գումաշարընըզ պու ազիզլէրին թէնլինէ քէֆին օլմայա լայրգ տէյիլ տիր, լաքին կիւն օլա քի լայրգ օլտունլար » տէտի:

Պատէհու, հէր պիրինի քէնտիլէրին էա կիճէ շաղընըն իշինէ ալըպ, օլ սաքին օլտուգլարը հնձանըն իշինէ կէօթիւրիւպ, պիր շէհիտէ լաղըմ օլան մէվթիյէ ըէմինի իճրա խլէյիպ, տէֆն խլէտի: Քէնտիսի օլ կիճէ օրատա սապահատէք տուա վէ նիյազ խլէտի քի, « Ե՛մ Բապպ, սէն պու միլէթէ ֆիրա

սէթ վէր քի , խորագ խտիւպ սէնին ազիզտէն
ազիզ օլտուղընը ֆարգ էթսինլէր ր :

Վ է սապահ օլտուգտա թագաւոր վէ
իշխանլար , վէ խալգտան պիր չօգ քիմնէլէր ,
կէլիպ սուրբ Գրիգորուն , վէ օլ ազիզ Այա
նահատակարըն էծիւնէ տիւշիւպ , աղլայա-
րագ թէ օլպէ տէրլէր խտի :

Սուրբ Գրիգոր օլ վագըթ « Էկէրչի սու-
չընըգ ալֆ օլմագ , վէ տէրալէրինիզէ տէրման
պուլմագ խթէր իսէնիզ , սիզի եօգտան վար
խտէն Ալահա իման էտին , վէ հիքմէթինէ
ակեահ օլուն , նասրլ քի ազիզ Հուխիսիմէնին ,
Ալահըն գուլվէթիլէ , էթտիյի մէրալիյի
կէ օղիւնիւզէ կէ օրտիւնիւզ , վէ պանա օլան
սիյասէթի տախի , ճիւմլէնիզ պիլիւսինիզ քի ,
օլ գատար իսկէնձէլէրտէն սօղա , զն իւչ
եըլ միգտարը օլ գարանլըգ գույուտա , վէ
ազըն եըլանլար իշինտէ ալա ինֆ իթմէյէ-
րէք սաղ ու սալիմ գալմամ , Ալահըմըն հիք-
մէթի տէյիլ մի տիր : Իմտի պունլարը ֆիքը
իտիւպ թանլըն օլ Ալահը , քի սիզի գարան-
լըգտան պտընլըղա չըգարմաղա գատըր տըր :
Վ է էթտիլինիզ եօլըղլըղա վիւլման օլուն
քի , Ալահըն լաթֆ վէ քէրէմինէ լըլըգ օ-
լասընըր ր տէտի : Վ է տահա պունուն կիպի
չօգ նասիհաթլէր վէրտիքտէն սօղա , պաշ-

լատը Ալահըն պիր օլտուղընը , վէ անըն ա-
գըլ վէ սըրըր էրմէյէն հիքմէթինի , տիւնեա-
նըն էվլէլինտէն ախըրընատէք վուգուա կէլ-
միշլէրի վէ կէլէ ձէքլէրի , վէ Մարգարէլէ-
րին կէլիպ , Գրիստոսուն տիւնեայէ կէլէ ձէ-
յինտէն խապէր վէրտիքլէրինի , վէ Գրիստո-
սուն կէլիպ նիչէ էգիյէթ չէքէրէք , պիզի
ձէ հէննէմտէն գուրթարտըղընը պիր պիր
նագլ իյլէտի :

Պու կիպի թէմամ ալթմըշ ալթըր կիւն ,
կիձէլէրի տուա իտիւպ , կիւնտիւզլէրի վազ
վէրիւր խտի :

Ս . ԷԶՄԻԱԾԻՆ ԻԶԻՆ ԿԷՕՐԻՒԼԷՆ ՏԵՍԻԼԻ

Ալթըր ալթըր կիւն թէմամընտա , սուրբ
Գրիգոր քէլամէ աղաղ իտիւպ , « Տիւնէյինիզ ,
սիզէ Ալահըն պիր հիքմէթինի տահա նագլ
խտէյիմ : Պու կիձէնին եարըսընտա , սիզլէր
ույգուտա իքէն , վէ պէն տէ Ալահըն սիզէ
էթտիյի քէրէմլէրի , վէ օլ աղիզէ պաքիլէլէ-
րին փառքընը ֆիքը իտէրքէն , ֆիլհալ պիր
ազիմ կիւրիւլթիլէ կէ օք եիւզիւ աչըլտը ,
վէ նուրչէհրէ պիր ատէմ , Գրիգորիէ , տէ-
յու սէտլէնտի . վէ պէն օլ տէմ գօրգուլ-
տան եէրէ գափանտըմ :

« Թեքրար սէսլէնտի քի, եօգարը պադ քի, Ալլահըն հիքմէթինի սանա կէօսլթէրէյիմ տէտի: Վէ եօգարը պադտըղըմտա, կէօքտէն նուր սաջըլպ, եէր եիւզիւնէ եայըտը, վէ օլ նուր իլէ պիրլթքտէ, եաղ կիւնիւնտէքի կիւնէշ իչինտէ կէօրիւնէն թօղար կիպի, հիտապսըղ հրեշտակլար եէրէ էնտիլէր: Վէ օլ հրեշտակլարըն արտընձա պիր հիյալէթլի քիմսէ էնտի, վէ էլինտէ աէ ալթուէն թօ գիւզ վար ըտը: Սլ ալթըն թօփաւզը եէր եիւզիւնէ վուրտըգտա, զէմինտէն պիր ազիմ կիւրիւլթիւ չըգըպ, եէր եիւզիւ օվա կիպի տիւմ տիւզ օլտու:

« Պու մապէյնտէ, չըգըրգտան չըգմըշ կիպի պէօյիւք պիր ալթուէն տիրէք գօնուլտու, զէ իւզէրինէ աթէշտէն եափըմըշ կիպի պիր տիրէք տիքիլտի, վէ օնուէն իւզէրինէ նուր տան պիր խաջ գօնուլտու:

« Սանիյէն իւչ տիրէք տահա, պիրի սուրք Գայիանէնին իքի եօլտաջըլա նահա տակ օլտուզը եէրտէ, վէ պիրի սուրք Հուփի սիմէնին նահատակ օլտուզը եէրտէ, վէ տիւ կէրի հնձանտա նահատակ օլանըն իւզէրին տէ պիրէր տիրէք, վէ պաշարընտա խաջ վար ըտը:

« Պու տիրէքլէրտէն պիրպիրինէ քէմէր-

լէր աթըլարապ, վէ իւսթլէրինէ էջլէ պիր խորանլար գուրուլտու քի, կէօրէնլէր հայրան օլուր իտի: Խորանլար իչինտէ, պիւթիւն օլ ազիզ կայսլար սիֆաթիւլուր, պէյազ լիպաս լարլա շազ օլուրլար իտի:

« Պէն պուէլարը կէօրիւպ թա՛ճիւպլէ նիրքէն, օլ էվիլէքի կէօրտիւյիւմ լուսատէ սիւ տտէմ սէս էտիւպ, « Գրիգոր՝ պու կէօր տիւքլէրինին ըէամլէրինի էյիճէ ֆլքրլինէ սապ լա, զիրա օլ էվիլէքի կէօրտիւյիւն տիրէք եէրի, կաթուղիկէ Նկեղեցի օլաճապ տըր, վէ օլ իւչ տիրէք եէրլէրի տէ, ազիզ կայսլարըն նահատակ օլտուզը եէրլէր տիր քի կէօր տիւն » տէտի:

Ս. ԷՋՄԻԱԾԻՆԻՆ ՎԷ Ս. ԿՈՅՈՒԱՐԸՆ
Վ.ԿՍՅՈՒԱՆԼԱՐԸՆԸՆ ԵՍՓԸԼՄԱՍԸ ՏԸՐ

ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐԻՍՍ ԱՍԸ ԽԵՍԻԼՔԻ ԹԵՄՈՒՄ
Նազլ իլէտիքտէն սօղըա, « Շիմտիքի հալտէ պիզլէրէ էն էլզէմ օլան, պու շէհիտլէրին մահալէրինի խանա իտիւպ շէնլէթտիրմէք տիր, զիրա խայալըմ թէհի օլմատըղընտան, միւճէրրէտ օլ էմրէ միւթիւ օլուպ իճրաւ սընտա պուլունմապ վաճիպ տիր » տէտիքտէ:

տէրհալ թէ տարիքեաթը լազըմէսինէ ղայրէթ
վէ տէվամ օլունմաղա պաշանըրը :

Վ է սուրբ Գրիգոր չըբիը էլինտէ , կէօր-
տիւյի րէսմէ կէօրէ մկմարըգ իտէր իտի :
Վ է օրատա հազըր օլանլարտան քեաֆֆէսի
եէքճիհէթ չալըճմագտէ իքէն , Տրդատ կէ-
լիպ սուրբ Գրիգորուն այաղընա գափանըպ .
« Ես սուրբ Գրիգոր , հիմմէթ իտուպ պարի
չու էլմէ այաղըմա պիր չարէ խլէ քի , պէն
տէ պու սուրբլարըն խըզմէթինտէն մահ-
րում գալմայրմ » տէտի : Ձիրա սուրբ Գրի-
գորուն խորվիրապտան չըգըպ կէլտխի , վէ
օնլար իչիւն տուա էթտխի կիւնտէն պէրի ,
Տրդատըն ագը , սէօղիւ , ինսանձասընա օլ-
մուչ , վէ լաքին տահա շէքլէ տէյիչլիմէմիչ
իտի . Եանի տիչի , գուլաղը , այաղը , թիւյիւ ,
վէ սայըր թարաֆլարը տօմուգ կիպի իտի :

Օլ տէմ սուրբ Գրիգոր , սէձտէ գըլըպ
Ալլահա նկաղ էթտիքտէ , Տրդատըն էլի ա-
յաղը սաղալըպ , էվվէլէի հխեէթէ կէլտի :
Վ է սուրբ Գրիգոր՝ Տրդատա էմր էթտի քի ,
օլ սուրբ մարմինլէրին գօնուլաձագ եէրլէ-
րինի գաղըյըպ , թօփրաղընը տըչարը վերէ :

Տրդատ թէքրար րիձա խլէտի , էհլինէ
վէ գըզգարընտաչընա տա րուխսաթ էթտին
քի խըզմէթէ գարըչընլար , վէ սուրբ Գրի-

գոր իղին պույուրաուգտա , անլէր տէ խըգ-
մէթէ պաշաաղըար :

Տրդատ թագաւոր գազմա իլէ գաղար ,
վէ թագուհիլէր էթէքլէրի իլէ թօփրաղը տը-
չարը ալըրլար իտի : Վ է գուրտուգլարը պինա
թէքմիլ օլտուգտա , կէթիրտի սուրբ Գրիգոր
օլ աղիզ մարմինլէրի եէրլի եէրլինձէ գօյտու :

Օնտան սօղըա պույուրտու քի , կէլին
օլ էվվէլէի կէօրտիւյիւմ տիրէք եէրինիտէ
պինա իտէլիմ , նիձէ քի սիղէ նագլ խլէտիմ ,
օլ եէր կաթուղիկէ Եկեղեցի օլաձագ տըր քի ,
Ճիւմլէմիղի տէվչերիճի տիմէք տիր :

Վ է օրայը տա պինա իտիւպ՝ ատընը
Էլմիածին տէտիլէր . ղերա օլ հիպէթլի քիմ-
տէ քի , կէօքտէն եէրէ էնտի , վէ էլինտէ
ալթուն թօփուգու վար ըտը , Միածին օրդի
Աստուծոյ քէնտիտի իտի , օտուն իչիւն Էլ-
միածին տէնիլտի , Եանի Միածինին էնտիտի
եէր տիմէք տիր :

Վ է օլ սուրբ Էլմիածին եկեղեցիսինտէ
հէփտի ձէմ օլմուչ իքէն , սուրբ Գրիգոր ,
« Ճիւմլէնիղ տիղլինիղլէ եէրէ գօյուպ , Ալլահա
նկաղ խլէյին քի , սիղէ ագլ ու ֆիրատէթ
իհսոն պույուրսուն » տէյու էմր խլէտի : Վ է
սուրբ Գրիգոր անլէր իլէ պիրլէքտէ տուա
ու նկաղ իտէրքէն , Տրդատը ղաֆիլէն պիր

Թիթրէմէք ալլայ, իւսթիւնտէն տէրիսի սըւ-
րըլլայ տիւշէրէք, ինսան սըֆաթընա տէյի-
շելի, քի էվլէքի հիւէթտէն տահա կիւզէլ-
տահա հէսնա օլլայ, հէր վէչհիլ փագլանտը:

Վէ սայըլարը տա քիմի ույուզ, քիմի
չարփըզ վէ քիմի Թիւրլիւ պէ Թիւրլիւ մա-
րազարա կիրիֆթար օլմուչարքէն, Ալլահըն
քէրէմ գափուսը աչըլլայ, ճիւմլէսի տախի
օլ տէմ սողալըրըր:

Օլ փագըթ նէ տէրէճէլէրտէ սէվինճ վէ
չազըզ տույտուքըրը տիլ իլէ Թապիր օլմու-
մասը միւմքիւն օլմայըլ, քէնտիլէրին ալլահ
տէյու Թափընտըզըրը կուռքըրըն լասադ-
օլտուգըրընը պիլ խորագ, եէնիտէն տիւ-
նեայէ կէլմիշ կիպի օլտուլար:

Վէ Տրդատ, կէրէք ապէրի իլէ վէ կէ-
րէք սուրբ Գրիգոր իլէ, հէր նէրէտէ կուռք
վար իսէ վարըլ գըրար տէօքէր, վէ եէրլէ-
րինի տախի երգար եագար խոխ:

Համնիլ օլ տիշէհիլ շէքլինտէ օլան Անա-
հիտ տէտիքլէրի նամտար կուռք, քի պիւ-
Թիւն Հայոց մէմլէքէթի ահալիսի էօնիւնտէ
սէճտէ գըլարըր խոխ: Տրդատըն էլինտէն
էյլէ պիւ Թօփուզ եէտի քի, Թուզ կիպի
տազըլլայ եէր իլէ եէքսան օլտու:

Վէ հէր վարտըզըրը մահալտէ, սուրբ

Գրիգոր, Եկեղեցի եէրլէրի Թէնիպ կէօրէ-
րէք նիշան խոուպ տէր խոխ. «Շիմտիլք պու-
մէքրուհ կուռքըրը պըրագըլ Ալլահըն պիւ
օլտուղընը պիլին, Թա՛ քի Ալլահ սիզէ քէնտի
լայըզ կէօրտիւյիւ գուլարընտան քահանա-
յապետ վիլէ, քի ճիւմլէնիլ մկրտել օլարագ
Քրիստոնեայ օլասընըզ, վէ օլ քահանայապետ
պու նիշան էթտիլիմ եէրլէրտէ, սուրբ Սե-
ղան օծել խոուպ, սիզի օրհնեալ Հաղորդու-
Թիւնա արժանի իլէյէ:

ԵՐԱՆԵԼԻ Ս. ԳՐԻԳՈՐՈՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏ
ՕԼՄԱՍԸ ՏԸՐ

Օլ կիւնլէրտէ Տրդատ Թագաւոր վէ
Իշխանըրը, սուրբ Գրիգորուն էօնիւնէ կէ-
լիպ, «Ո՛վ հոգեւոր հայր, շիւնքի պիզէ Քա-
հանայապետ լազըմ տըր, սէնտէն մատէ քիմ՝
օլաճագ տըր » տէտիլէր:

Սուրբ Գրիգոր, « Հա՛շա պէն օլ աստի-
ճանա ըյըզ տէյիլիմ, զերա Քահանայապե-
տական աստիճան աղըր պիւ խըզմէթ օլլայ,
պէն Ալլահըն հուզըրունտա, պու գատար
խալք Թարաֆընտան ճէվապ վիլմէյէ գա-
տըր տէյիլիմ », տէյի ճէվապ վէրիպ ըրագ
օլմատը:

Վէ թագաւորուն տիւշիւնստէ Հրեշտակ
կէօրիւնիւպ, « Միգէ առաջնորդ, Գրիգոր ճա-
շիւ տիր քի օլտուն » տէյի թէնպիհ խլէտի :
Վէ պիր գաջ քերրէ տահա թագաւոր րիճա
խտուպ, սուրբ Գրիգոր գայլլ օլմատրգտա ,
թագաւորա կէօրիւնէն տեսիլք՝ Գրիգորա
տախի կէօրիւնէրէք, « Պու ժողովուրդա Ա-
ռաջնորդ սէն օլաճագ սըն, զիրա Ալլահ էօյ-
լէ էմր պույուրսու » տէտի :

Սուրբ Գրիգոր տախի Ալլահըն էմրի շէ-
րիֆինէ րազի օլուպ, Քահանայապետիլէ
գարար վէրտի :

Պատէհու, Տրդատ էմր էթտի քի, սուրբ
Գրիգոր Գայսերիլէյէ կիտուպ, սուրբ Ղե-
ւոնդէս Պատրիարքտան աստիճան ալարագ,
Հայոց միլլէթինէ Քահանայապետ օլտուն :

Վէ օն պէշ պէօրիւք Պէյլէր, ազիմ աս-
քեր վէ թագաւորուն նամէսի, վէ ազր
փէշքէշլէրլէ, ալտըար սուրբ Գրիգորու Գայ-
սերիլէ շէհրինէ կիտուպ, ազիմ սալթանաթլէ
շէհրէ կիրէրէք, Ղեւոնդէս Պատրիարքըն
եանընա տախիլ օլտուլար : Վէ նամէտէ եա-
զըլան մուհապպէթտէն սօղըա, ինհա օլու-
նան շու վէշ իւզըէ իտի :

Մալեմի շէրիֆինիլ տիր քի, միլլէթի-
միզին չօգտան պէրու ճան կէօլլէրի գափալը

օլուպ, ինսան ետիուսու փութլարա ալլահ
տէր իտիք : Վէ պու հալ իւզըէ գարանլըգ
իչինտէ գալըպ գայըպտա իքէն, իզգէթլիւ
Գրիգորուն էլի իլէ Ալլահըն քերէմ կիւնէշի
զաֆիլէն իւզէրիմիզէ կէլպ, պիզտէն օլ ի-
մանազլըգ գարանլըզընը փարալատը, վէ ճան
կէօզիւմիւզ տախի աջըլարագ, պիզի եօգտան
վար իտէն Ալլահը թանըարգ : Վէ Ալլահտան
պիզլէրէ տույ օլունտու քի, սիզէ Առաջնորդ
վէ հոգեւոր Հովիւ, պու ազիլ Գրիգոր օլա-
ճագ տրր տէյու :

« Իմտի պու գուլունուզ տա, օլ պիզիմ
էհեամըգա սէպէպ օլան ազիլի կէօնտէրտիք
ճանիպի շէրիֆինիլէ քի, պիզէ հոգեւոր Ա-
ռաջնորդ թագափս իտէսինիլ : Վէ տուանըզ
հիւրմէթիլէ, Ալլահ պիզի քէնտի րահմէթի-
նէ լայըգ կէօրիւպ, պու միւպարէք եօլա
սալիհանէ ամէլլէր իլէ տայիմա կիթմէք նա-
սիպ խլէյէ » :

Վէ սուրբ Ղեւոնդէս Պատրիարք պու
նամէյի օգույուպ, պիւթիւն Եպիսկոպոսա-
րընը ճէմ խլէտի, վէ հէփսինին իլնի իլէ,
սուրբ Աւետարանը սուրբ Գրիգորուն պաշը-
նա գօյուպ, Հայոց իւզէրինէ Քահանայապետ
օծել էթտի :

Վէ իզգէթլիւ սուրբ Գրիգորա, վէ կէ-

լէն իշխանւորա րայէթէն , սուրբ Կարապետին , վէ Աթանազինէ հայրապետին ազիզ թէնյէրինի Հայոց մէ մյէքէթինէ փէ շքէշ վէրտի : Վէ տահա իքի թանէ նամտար ճգնաւոր վէրտի քի , վարըպ Հայոց մէ մյէքէթինտէ ճրգնաւորըպ թարիգինի թալլամ իյէյէլէր , քի պիւրինին իսմի Անտօն , վէ տիկէրինին իսմի Կրօնիգէտ իտի : Վէ տահա պու եօլլու մուհապ պէթլէրտէն սօլրա , եօլա րէ վան օլտուլար :

Վէ իշխտէն էյալէթլէրտէն , իզգէթլիւ Գրիգորուն միւպարէք տիտարընր կէ օրէլլամ տէյի , պիր կիւնլիւք եօլ գտտար իլէրու կէ լիւլէր իտի : Զիրա օլ ազիզին տուսարյլէ խասթալար վէ սայրօ տէրտլիլէր հագգընտա օլան միւճիւզաթլէր հէր թէրաֆտա սէ օյլէնիր իտի :

Վէ պէ օյլէ ազիմ իզգէթլէրլէ կիտէրքէն , պազը քիմսէլէր կէ լտիլէր սուրբ Գրիգորա խապէր վէրտիլէր քի , « Տարօն սէմ թինտէ Խննակնեան տէտիլէրի եէրտէ , քի տօգուղ չէշմէ տիմէք տիր , իքի կուռք գալ մըշ վէ չօգ քիմսէլէր տահա թափընլյօրլար » տէյու :

Սուրբ Գրիգոր պուսու իշիթտիքտէ , օլ սէմթէ րէ վան օլտու , վէ տահա վարմազտան էվվէլ , կուսպաշտ իշխանլար խապէրտար օլլապ , ճիւմլէ պէ օրիւքլէրինէ իխպար գըտը

լար քի , « Եարընքի կիւնտէ հէփինիզ հազըր օլունուղ , զիրա ուրացող իշխանլարմըզ , եանի մուրգատ պէյլէրիմիզ , Գրիգոր իլէ պիրլէքտէ կէլիպ , ճիւմլէ կուռքլարմըզ փալալյաճագլար տըր » տէյու :

Վէ իրթէսի կիւնիւ , ծնարըն պիր պէօլիւյիւնէ րասթ կէլիպ , ազիմ ճէնկ իլէտիլէր : Վէ սուրբ Գրիգորուն տուսար հիւրմէթիլէ , հաւատացեալ իշխանլար իւսթէ կէլիպ , կուսպաշտ իշխանլարըն քիմինի թէլէֆ վէ քիմինի գաջըրտըլար :

Վէ օլ կուռքլարըն մահալինէ վարըպ եագլաշտրգտա , փէրիլէր գափուտունը փաճասընը գայրպ էթտիլէր , քի իչէրի կիրմէք իչիւն գազմա վէ քիւլիւնկ իլէ չօգ շապալտարլար իսէ տէ , պիր իզ պուլամատըլար :

Օլ տէմ սուրբ Գրիգոր , սուրբ Խաչը էլինէ ալըպ տէտի « Հրեշտակք քո՝ Տէր , հալաճեացեն զնոսա » : Տէմէք տիր քի , « Եմ Բապպի՛ Սէնին մէլէքլէրին զայպ էթտինլէրանլէրի , եանի փէրիլէրի » :

Պու ճէվապը տէտիլի կիպի , օլ էլինտէ օլան Խաչտան պիր շիտտէթլի լուգիէար չըգըպ , տէրհալ փութխանէ երգըլըպ եէր իլէ եէքսան օլտու , չէօլէ քի , նէ՛ թաշ գալտընէ թօփրագ : Վէ Ալլահտան մալլամ օլուն

տու թի, սուրբ Կարապետին վէ սուրբ Աթա-
նազինէնին թէնլէրի պուրայա գօնուլաճագ :

Օլ տէմ սուրբ Գրիգոր օրատա միւճէտ
տէտէն Տաճար ետփմաղա պաշլլայ թէմամ
էթտիքտէ, օլ աղիղէրին մարմինլէրինի օ-
րաճըգտա իղղէթլէր իլէ տէֆն խլէյիպ,
աղօթք աղաչանք խլէտի թի, « Ես Բապպ,
պու աղիղէրին շէֆաթթ իլէ պու Հայոց
մէմլէքէթինի սէն անփորձ սապլա, վէ նի-
յազ իտէրիմ թի, պու Հայոց աղգըն իչինէ
հերձուածլլգ կիրմէյէ » :

Օլ տէմ կիօբտէն սէտա կէլտի թի, « Նի-
յաղըն գապուլ օլունտու. հէր նէ նիյազ
էթտին իսէ, թէքմիլ ու թէմամ օլտուն » :

Վէ օլ սուրբ մարմինլէրին գօնուլտուղլ
Տաճար օլ տուր թի, շիմօի Մշու սուրբ Կա-
րապետ տէնիլիւր, Քիւրտիստան սէմթինատ,
վէ հէր սէնէ ուխտաւորլարըմըզ կիտէր : Վէ
եիկիրմի կիւն գատար սուրբ Գրիգոր օրա-
լարտա գալարագ, օլ սէմթին խաղքընա տա-
խի վազ ու նասիհաթլար խլէտի, սահիհ Աւ-
լահըն եօլունու :

Վէ օրատան կէշիպ կիտէն Եփրատ ըր-
մաղընտա, օրանըն խաղքընը վէ պիլէսինճէ
օլանլարը Մկրտեւ խլէտի թի, պու Մկրտեւ
օլանլար, եիւզ աօգսան պին թիշտէն միւ-

թէճավուզ իտի. վէ օրատա Պատարագ ի-
տիւպ, Ճիւմլէսինի Քրիստոսուն Մարմին վէ
Արիւնխլէ հաղորդել խլէտի : Իմօի օլ տէմ
օրալըգտա օլան շաղլըգ Քիքր իլէ աղնաշըլար
պիլտիլինտէն, թարիֆէ հաճէթ տէյիլտիր :
Պատէհու եինէ չօգ նասիհաթլար խլէյիպ օլ
էյալէթտէ, սայրս սէմթլէրէ տախի վար-
մաղա պաշլտար :

Վէ Տրդատ թագաւոր, օլ իղղէթլիւ
Հայրապետին, Հայոց սինօրունա կէլտիլինի
խապէր ալտըգտա, Ճիւմլէ թէվապիլտիլէ պիւր
գաշ կիւնլիւք եօլ իլէրի վարըպ, սուրբ Հայ-
րապետին Օծումունը միւպարէքլէյիպ, ճա-
նու տիլտէն Ֆէրահ օլտուլար :

Վէ սուրբ Գրիգոր ատէթի իւզըէ պաշ-
լաար եինէ քարոզել իթմէյէ թի, « Ալահըն
քէրէմ ու ինայէթինի ունու թմայընըզ » . վէ
պույուրտու թի օթուզ կիւն գատար պահք
տուրունուզ, տուա վէ նիյազ խլէյինիզ թի,
սուրբ Մկրտու թիւնա լայրգ օլասընըզ :

Օթուզ կիւն թէմամընտա, սապահայըն
պիւթիւն ահալիլի Մուրատ չայընըն քէնա-
ընա էնտիրտի, օլ թի Աստուածաշունչտա
Եփրատ տէնիլիւր. վէ սուրբ Միւռնու սույա
տէօթիւպ, Ճիւմլէսինի ամենասուրբ Երրորդ
դութիւնուն իսմի շէրիֆինէ Մկրտեւ խլէտի :

Օլ մկրտութիւնն արասընտա , Աստուածութիւնն պէջիւբ միւճիւզամթլար խլէտի : Տրդատ վէ ճիւմլէ թէվապիսի սույա էնտիբլէրի հալտէ , շխտտէթիւ ագան չայըն սույու տերհալ կէրի տէօնիւպ տուրուլտու , վէ կէօբտէնն ազիմ'նուր էնիւպ , օլ սույուն իւզէրինտէ տիրէք կիպի տէքիւտի , վէ տիրէյին պաշընտա պիր լուսեղէն թաչ գօնուլտու , քի ճիւմլէ խալք աշիքեարէ կէօրտիւլէր , վէ օլ գատար պարնըզը վար իտի քի , կիւնէշ օնուն եաշընտա պիր գանտիլ կիպի իտի :

Վ է օլ սուրբ Միւռնն քի սույա սաչըլտը , խալգըն էթրաֆընը ալըպ , հալգա կիպի կէզէր իտի : Օլ անտէն զուհուր իտէն սէվինճլէրի պուրաճրգտա թարիֆ իտէմէյիղ : Սուտան տըշարը չըգարգլարընտա քեաֆֆէտի պէյազլար կիտիլէր , վէ էլլէրինէ շէմ'նլէր ալըպ , կէօբտէքի երլորզլար թարզի փարլարլար ըտը : Օլ տէմ'քիմի աղլէյէրէք , քիմի կիւլիւշէրէք սաֆ սաֆ ալայ օլարագ , եօգարը տօղըու օլ էվիլէրի տէտխինիղ սուրբ Տաճարա ազմ էթաիլէր :

Վ է սուրբ Հայրապետ օլ սուրբ Տաճարտա Պատարագ մատուցանել իտուպ , ճիւմլէսինի Հազըրդէլ խլէտի , վէ խալգըն մըգտարը եիւզ էլլի պինտէն միւթէճավուզ նագլ օլունուր ,

վէ օլ տէրէճէ շազըզ վէ սէվինճտէ իտիլէր քի , հաթթա եէտի կիւն տահա օրտտա էլլէնտիլէր :

Օնտան սօղըա , օլ Հայոց ազգընա փէշքէշ վէրիլէն իքի աղիզ ճգնաւորլարը , օլ սուրբ մարմինլէրէ խըզմէթքեար ալը գօյուպ , սուրբ Գրիգոր , Տրդատ թագաւոր իլէ պիրլէքտէ հէր թարաֆլարը տօլաշարագ սուրբ Սեղանլար վէ Քահանալար օծել իտէր իտի :

Վ անքլար , անապատլար , պինա իտիւպ , ճգնաւորլարը չօղալտըպ , ճիւմլէսինի Ալլահ եօլըննա տավէթ իթմէքտէն տուր օլմաղ իտի : Օլ աղիզին նասիհաթլարընտան ահալի պէյնինտէ տիրլէք տիւզէնլէք օլտու , պօրճլուլար վէ հափսլար ազատ օլտուլար , հագգսըղ իշլէր մէն օլունտու , զալմլար , խայընլար , քէնտի պէտիսույլարընը թէրք էթտիլէր , վէ ճիւմլէսի պիր անա վէ պիր պապատան մէվլուտ էթմիշ գարտաշ կիպի օլտուլար :

Սուրբ Գրիգոր հէր թարաֆտան չօճուգլար տէվլշերիպ , մէքթէպլէր իհտասա վէ միւտէրրիպլէր թայեին վէ թախտիս խլէտի : Վ է օլ մէքթէպլէրտէ քիմի Բումճա , վէ քիմի Ատորիճէ սգուրլար իտի , զիրա օլ զէման Հայճա եազըմըզ օլմատըզը հասէպլիլէ , Հայ լիսանըմըզ եա Բում , եախօտ Ատորի ,

եազըսըսյա եազըս սգուրլար խոի, վէ պիզիմ
Այբբենական եազըմըզը, սուրբ Գրիգորուն
Հայրապետ օրմասընտան, եիւզ օթուզ պիթ
սէնէ սօղրա, երանելի Թարգմանիչէրիմիզ
Ալլահըն լուծֆու իլէ էլէ կէթիբէ պիտիլէր =

Երանելի սուրբ Գրիգոր, Հագգ Թէալա
հաղտէթլէրինին ինայէթ ու քէրէմլլէ, Հա-
յոց մէմլէքէթինէ նիզամ վէրտիքտէն սօղ-
րա, պաղը վագըթ շակիրթլէրի իլէ պէրա-
պէր տաղա չըգըս, եապան վէ ճէօլ մահէլ-
լէրտէ իպեան իտէր, վէ օթ ու սայիրէ իլէ
կէչինիպ, քեաֆֆէյի Էրմէնի միլլէթի իչիւն
Ալլահա տուա վէ նլյազ իտէր իտի, վէ պաղը
տէֆա տա էնիպ, վանքլարը, անապատլարը,
կէօզտէն կէչիրիպ, վաղ ու նասիհաթ իտէր,
վէ թէքրար տաղա ճէքիլիբ իտի :

Վէ Տրդատ տախի էյի ամէլլէրլէ մու-
գայեհտ օլուպ, հեր թարաֆա Ալլահըն
էմրինտէն տըշարը իշ իթմէյեսինիզ տէյու-
թէնպիհ վէ նասիհաթնամէլլէր եազար, վէ
չօգ տէֆա, տայիմա եանըմտա տուր տէյու,
սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչէ տախի ըրձալար
իտէր իտի: Լաքին սուրբ Գրիգորիտ խալգտան
ըայէթլէր կէօրիւպ, զաֆիլէն քէնտինէ մաղ-
րուրլուգ կէլմէսին տէյու, թէնհա մահալ-
լէրտէ կէզէր իտի :

Վէ Տրդատ թագաւոր քէնտի թէվա-
պիսի վէ ճիւմլէ խալգը իլէ, սուրբ Գրիգո-
րուն միւպարէք ճէմալինէ, վէ ինձուտէն
մագպուլ ճէվահիր ճէվապարընա, զայէթլէ
հասրէթտէ գալըս, ալիմ գասալէթ իտէր-
լէր իտի :

Օլ կիւնլէրտէ պաղըլարը կէլտիլէր թա-
գաւորա խապէր վէրտիլէր քի, երանելի սուրբ
Գրիգորուն Գայսէրիլէ շէհրինտէ իքի էվլատը
օլուպ, պիրինին իսմի Վրթանէս վէ տիկէրի-
նին Արիստակէս տիր : Վրթանէս պէօյիւք
օղլու տիւնեայէ կիրէրէք, սօղրա ֆահանայ
օլմուշ, վէ Արիստակէս քիւչիւքլիւքտէն պէ-
րու ճգնաւորլուգ եօլունա թալիպ օլարապ
մանասթըր վէ անապատլարտա քէնտի կիւ-
նիւնիւ բէհրիլ իլէ կէչիրիբ իմիշ տէյու :

Թագաւոր պունու իլթիտլի կիպի անիւ-
տէ պիր մուհապպէթնամէ եաղարագ, իքի-
սինիտէ ալըս կէլմէլլէրի իչիւն, իւչ մէշուր
իլխանլար կէօնտէրտի :

Օլ իլխանլար վարտըլարընտա, Վրթա-
նէսի Գայսէրիլէտէ, վէ Արիստակէսի եինէ
Գայսէրիլէյէ եագըն պիր անապատտա պուլ-
տուլար : Վէ նամէյի կէօսթէրիպ տալէթ
էթտիքլէրինտէ, Արիստակէս անապատտան
էնմէք իսթէմէտի, թան քի ճիւմլէ շէհրիլէ

Ճէմ օրուպ , « Տաղտա տուա իթմէտէն իսէ , օրայա ազիմէթ իթմէք սանա ֆազիլէթ տիր , զիրա փէք չօգ քիմսէնին իսլահ օլմասրնա սէպէպ օրուրսունուզո » , վէ պունուէն էմալի սէօղլէր իլէ գանտրրլպ կէօնտէրաիլէր : Վէ սէլամէթլէ կէլիպ Տրդատրն եանրնա տախիլ օլտուգտա , ազիմ թալթիֆլէ մուհապպէթլէշտիլէր :

Վէ օնտան սօղրա , թագաւոր օլ իքի ազիզլէրի տըպ , երանելի սուրբ Գրիգորու արամաղա չըգտըգտա , էրզինկեան էյալէթինտէ պիր անապատտա պուլտուլար : Վէ չօգ սէվինճլէր վէ աղայրչլար էթտիքտէն սօղրա . Տրդատ , « Ո՛վ երանելի սուրբ Հայրապետ , չիւնքի պիգիմ իլէ սուրմաղա բազի օլմատրն , վէ պու տաղարտա սաքին օլմագ միւրատ իլէտին , վէ պիզի կիւլ ճէմալինտէն , վէ ազիզ ճէվապարրնտան հասրէթտէ պըրագտրն , իմտի բիճա իտէրիզ քի , պարի սէնին պու Արիատակէս էվլատրնը , թարաֆրնտան պիզէ հոգեւոր Առաջնորդ նասպ իտէսին » տէյու նիյազ իլէտի :

Երանելի սուրբ Գրիգոր , թագաւորուն բիճասընը գապուլ իտիւպ , Արիատակէս էվլատրնը , Հայոց իզգէրինէ , քէնտի եէրինէ Եպիսկոպոսապետ թագտիս իլէտի . վէ Արիս-

տակէս սուրբ Հայրապետ իզգէթլիւ փէտէրինէ ույոււն օրուպ , պաշատը Ալլահն քէլամլարընը ճիւմլէսինէ վազ իթմէյէ :

Երանելի սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ պազը վապրթ կէզէրէք վազ իտէր իտի , վէ պազը կիտէր անապատլարտա սաքին օրուր իտի . վէ վէֆաթընատէք , գըրգ կիւնտէ պիր տէֆա , ազընա նիյմէթ գօմայը քէնտինէ առէթ իլէտի : Ճիւմլէ շէյին գատիրի Ալլահ օրուպ , քէնտի սէվիլիւլիւ գուլունա նէ գուվ վէթլէր իհսան իտէր քի սպը ու սըրըր էրմէզ :

Տրդատ թագաւոր տա , տայիմա Ալլահն օրէնքինտէ օրուպ ճգնաւոր կիպի կէչինիր իտի :

ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉԻՆ ՎԵՖԱԹԸ

ՈՉՁԵԹՂԻԻ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայոց Հայրապետ , պունճա չարչարանքտան վէ զահմէթտէն սօղրա , նասըլ քի զէքը իլէտիք , ինսան կէօղիւնտէն նիհան օրուպ տաղ պաշարընտա եապան եէրլէրտէ եուրտուզ մէքեանսըզ կէգիպ տայիմա Ալլահա տուա վէ նիյազ իտէր իտի :

Եէօյլէ նագլ օրունուր քի , Նիկիոյ ժողովքունտան էվվէլ , նիչէ նիչէ տէֆա տաղտան էնիպ , պազը վանըլարա վարըպ , Ալլահա

մագպուլ օլտն ամէլէրի Թարիֆ իտիւպ, եինէ տաղա կիտիւր իտի: Լաքին սուրբ Արիստակէս Հայրապետ, սուրբ Լուսաւորիչին քիւշիւք օղլու, Նիկիոյ ժողովքունտան կէլիպ, Նիկիոյ ժողովքունտա եաղըլան Հաւատամքը երանելի Լուսաւորիչէ կէօսթէրիպ, օլ տախի պէյէնիպ՝ « Իսկ մէք փառաւորեացուք », տէտիքտէն սօղըա, սուրբ Արիստակէսի քէնտի եէրինէ գօյուպ, վէ քէնտի տաղա կիտիպ, արթըգ ինսան եիւղիւ կէօրմէղ օլտու:

Էրզնիկեան սէմթինտէ Հայճա Սեպուհ տաղը տէնիլէն տաղտա, պիր արտըճ աղաճը գօվուղընտա տուա իտիւպ, օրաճըգտա սաքին օլուր իտի: Վէ պի էմր իլլահ միւպարէք վէֆաթը եէթիշտիքտէ, քէնտիսինէ մալլամ օլուպ, օլ աղաճ գօվուղընտա աղօթքա տուքուպ, քիմսէնին պուլընմատըղը պիր մահէլտէ, այագ իւզէրինտէ պուլընտուղը հարտէ, Թարիգի բուհանիյէթլէ աղիզ ճանընը Ալլահա կիւլ կիպի Թէպլիմ իյլէմիշ: Բուհինէ ֆաթիհա:

Վէ պիր կիւն, պիր գաչ չօպան օրալըգտան կէչէրլէրքէն, պագարըար քի մէգքիւր աղաճըն գօվուղընտա, ագ սագալլը, իրի պօյլը, նուր չէհրէ, հիյպէթլը պիր քիմսէ, այագ իւզըէ, գաւազան էլինտէ, բուհունու

Թէպլիմ իյլէմիշ էմմա, հիշ էօլմիւշէ պէնզէմէպ:

Օլ տէմ չօպանըար, « Պու նէ՞ չէքիլ շէյտիր. միւճէրքէտ պու Ալլահըն մագպուլ գուլարընտան պիրի օլմալը տըր » տէյիպ, օլ գօվուղըն եիւղիւնէ Թաշ տիվար էօրտիւլէր քի, հայվան եախօտ ճանավար փէնչէսինտէն հրֆղ օլտուն տէյու:

Խայլը գէման պու հալ իւզըէ օրաճըգտա գալարգտան սօղըա, պիր կիւն Գաունիկ նամ պիր ճգնաւորուն տիւշիւնէ կէլիպ, « Պէնի կէլ ֆիլան աղաճըն գօվուղընտան չըգար տա մէգարիսթանա տէֆն իյլէ » տէտի:

Օլ տախի վարըպ օրաճըգտա էօյէ փագ սէլիմ պուլտու քի, սանըրսըն հէնուզ բուհունը Թէպլիմ իյլէմիշ: Օլ տէմ նասա իիւթար իտիւպ, աղիմ սայթանաթլա կէօթիւրիւպ գապրէ տէֆն էթտիլէր քի, շիմտի օլ մահէլէ Թարթան վանքը տէնիլըր: Վէ չօգ միւճիւզաթլար օլուպ, խասթալար, քէօթրիւմլէր, սարա իյլէթինէ կիրիֆթար օլանըար, վէ Թիւրիւ Թիւրիւ մարագըլըար շիֆա պուլարագ: Հագգ Թէալա հաղըթթլէրիւնէ տուալէր սունուպ, համտ ու սէնա իտէրլէր իտի:

Իմտի պիզ տախի եիւղիւմիւզիւ եէրէ

սիրէրէք Ալլահ հազրէթլէրինէ նխազ իսէ-
 լիմ քի, օլ ֆաղիլէթլիւ սուրբ Հայրապետին,
 վէ ազիզ Հռիփսիմէ կոյսուն, վէ սուրբ Գայիա-
 նէնին, վէ պերապերլէրինտէ օլան կոյս նա-
 հատակարըն շէ ֆահաթը իլէ պիղիմ կիւնահ
 իլէ խասթալանմըշ ճանըմըգա շէֆա խլէյէ,
 եանի, էթտիլիմիզ կիւնահլարա թողըթիւն
 վիրէ, վէ հէր նէ կէօնա կիւնահլարա միւպ-
 թէլա օլմուշ իսէք, պիզի օլ կիւնահլարտան
 իսէլաս խլէյէ:

Վէ եէտի միւհլէք կիւնահլարտան,
 եանի մաղուրուզ, հասէտլէք, խըրալանմագ,
 թէմպէլլէք, թամահքեարլըգ, չօգ եէյիպ
 իչմէք, վիւպլէթլէ մէշղուլ օլմագտան պիզի
 ազատ խլէյէ: Վէ պու սուրբ Հաւատքտա
 վէ սուրբ Լուսաւորիչին օրէնքինտէ գավիւ
 սագլայա. ամին:

ՆԱՍԻՀԱԹՐ ՄՈՒԽԹԱՍԱՐԻ

ՊՈՒՐԱՃՐԳՏԱ սուրբ Լուսաւորիչին ազիզ
 հրեայէսի Ալլահն լութֆու իլէ մուխթա-
 սարիճէ թէմամ օլտուգտա, Լուսաւորչական
 օլան եղբայրլարմա, պէնի տէ պիլլէքտէ ա-
 լարագ, մուհապպէթ իւզըն պիր գաչ սէօզ
 իթմէք իճապ խլէտի, շէյլէ քի:

Պիղիմ պու սուրբ Հաւատքտա կէլմէմիզ
 իչիւն, սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Ալլահն
 քէրէմիլյէ նէ տէրէճէ չարչարանքլար շէք-
 տի, վէ Ալլահ պիզի նէ գատար սէվտի քի,
 պու ազիզ սուրբ Հաւատքա արժանի խլէ-
 տի, պունլարը միւպարէք գուլաղնըզլա պու
 քիքքտէն իչիտիպ վուգուֆ օլտունուզ:

Իմտի, պագալլմ էլիմիզտէ հաղըր պու-
 լունմուշ օլան պու ազիզ Հաւատքըն գըլմէ-
 թինի նէ գատար պիլլյօրուզ: Քրիստոս է-
 ֆէնտիմիղին Աւետարանական թէնպիհի, վէ
 սուրբ Առաքեալլարըն, վէ Հայրապետլէրին
 գօյտուգլարը օրէնքլէրի, լայըգը վէչհ իւզըն
 գանղըմըզ պիլլյօրուզ, վէ պիլմէյինճէ նա-
 սըլ իճրասընտա պուլունապիլլերիզ. վէ իճրա-
 սընտա պուլունմատըզճա նասըլ Քրիստոնեայ
 օլմուշ օլուրուզ:

Ի՛յ իմտի, էյլէ պիլմէլիպիզ Քրիստոնեայ-
 լըղըն շարթընը քի, գուարէթիմիզ կէօրէ-
 անլայարագ, իճրասընտա տախի պուլունմա-
 զա գատըր օլալլմ: Նիմտի հէփիսի պերթէ-
 րաֆ օլարագ, պիր Քրիստոնեայ տօղուտան
 եիւզիւնէ խաչ չըգարմասընը պիլմէտիլի հալ-
 տէ, պէյիւք այըպ տէյլլ մի: Օգումագ տէ-
 յիլ քի, օգումագ պիլմէմ տէսին, վէ պիր
 ինճէ անլայըշ տէյիլ քի, սագլմ եէթիլմէզ

տէյտին , գօլայճա պիր շէյ իքէն , պիրէնի նատիր պուլունուր :

Սէօյլէյի շիւմիզ եալընըզ օգուճագ պիրմէյէնէր հագգընտա տէյիլ , իլա օգուճագ պիրպ , պիրիիճ օլան տախի պուլունուր քի , սօղըու խաջ չըգարմանգ , պու պիր պէօյիւք էքսիքլէք տիր : Վէ նէ սէպէպոէն սայըր շէյլէրի պըրագըպ տա պուճու անտըն տէր-սէն , անըն իչիւն քի , Քրիստոնէական հաւատքըն թէմէլի պու տուր . էն էվիլէլ պու նու էօյրէնիպ , սօղըա սայըրլարընը էօյրէնէք Ֆարզ տըր : Սայիր միլլէթլէր պիզի թայեհիպ իտէրլէր քի , պիր խաջ չըգարմագ պիլէ պիրմէզլէր տէյու : Պու լայըպ մը տըր , սուրբ Լուսաւորիչ պուճա գայըլ օլըւրմու :

Պիր խաջ չըգարմագ պիրմէյէն , սայիր լէրիի նամըր պիրլէպիր . եա պուճըր պիզ-տէն սօրուլմայաճագ մը . էվիլէթ սօրուլաճագ . վէ նիչիւն էօյրէնմէտին տէյի տէֆա տէֆա սիւալ օլընտուգտա , ճէվապընա գա-տըր օլամայաճաղը :

Մէտէն տիր քի , զէնասթընա լաղըմ օլան շէյլէրի , վէ սայիր նիչէ լիւզիւմիւզ օլանըարը մուգայեէտ օլուպ էօյրէնմիշտին , վէ Հաւատք իչիւն իգթիզայը օլանըարտան ասլա խապէրատըր տէյիլ սին :

Պու եօլ իւզըէ չօգ սէօյ վար սէօյլէնէ-ճէք իտէ տէ , շիմտիլէք եիւզիւմիւզէ խաջ չըգարմանըն շարթընը սէօյլէյիպ , սէօյլիւ-միւզէ գաթ վէրէլիմ :

Խաջ չըգարմանըն շարթըր շու տուր քի , սաղ էլիմիզին իւջ փարմաղընը պիր կէթիրէ-րէք , տէօրթ եէրէ կէօթիւրէճէյիզ , եանի՝

Իվիլէլա՝ անըմըզըն օրթասը տըր , ՅԱ-ՆՈՒՆ ՀՕՐ՝ տէյէրէք :

Իքիիճիսի՝ եիւրէք իսթիւ , կէօյիւմիւզ տիր , ԵՆ ՈՐԳԻՈՅ՝ տէյէրէք :

Իւչիւնճիւսիւ՝ սօլ մէմէնին իւսթ թա-րաֆը տըր , ԵՆ ՀՈԳԻՈՅՆ՝ տէյէրէք :

Տէօրտիւնճիսի՝ սաղ մէմէնին իւսթ եա-նը տըր , ՍՐԲՈՅ՝ տէյէրէք :

Պու տէօրթ եէրտէն մատտա , սայիր եէրէ էլ կէօթիւրիւրսէք , չըգարտըղըմը խաջ էյրի օլուր : Վէ պու տէօրթ եէրէ պիրէր քէրրէ էլ տօգուճատուրմայըլը : Նիճէ քի պազըլարը եիւրէք իւսթիւնէ էլ կէօթիւր-սիւքտէ , պիր գաջ տէֆա օրասընա տօգան-տըրըլար :

Վէ պազըլար էլինի եալընըզ իւջ եէրէ կէօթիւրիւր . պազըլար տախի՝ հէման պիր աննընա գօր , պիր տէ գուշաղընա . վէ տահա չօգ թիւրլիւ պէ թիւրլիւսիւ քի , պուճըր

հէփ եօրտուղ օլուպ, տօղրու խաչ չըգարմագ
տէյիւ տիր:

Աղաճտան, եսխօտ սայիր պիր շէյտէն
պիր խաչ եափտըղն հալտէ, տէօրթ գօլունու
նէ կիւզէլ էնտամը ույտուրուրան, անտէն
էօրիւնէք ալարագ, եիւզիւնիւն խաչընը տա
օնա ույտուրմագ ֆարղ տէյթլ մի տիր:

Վէ նիճէ քի օլ խաչըն գօլու տէօրթ
տիր, խաչ չըգարմագա տէնիլէն սէօղ տախի
տէօրթ տիր, հէր գօլունտա պիրիւնի տէյէ-
րէք, նաարլ քի իլէրուտէ Թարիֆ իլէտիք,
վէ պիր շէյէ պաշատըղմըղտա խաչ չըգարըպ,
պու տէօրթ սէօղլ տէրիղ ՅԱՆՈՒՆ ՀՕՐ, ԵՒ
ՈՐԳԻՒՈՅ, ԵՒ ՀՈԳԻՈՅՆ ՍՐԲՈՅ:

Պիր շէյ օգուլուպ Թէմամ էթտիրտէ,
եինէ տիմէլլիպ. նիճէ քի Սաղմոսուն հէր
փառքընտա պէօլէ տէրիպ, եալընըպ Յանունը՝
Փառքա տէյիլթիրէրէք քի, եինէ տէօրթ սէօղ
օլուր, եանի շու միսիլլիւ, « Փառք Հօր, եւ
Որդւոյ, և Հոգւոյն Սրբոյ »: Վէ պունտան սօղ
րա տախի պու սէօլլէնիր. « Այժմ և միշտ,
և յաւիտեանս, յաւիտենից, ամէն »:

ՊՈՒ քիթապըն էվվէլինտէ սուրբ Գրիգօր
Լուսաւորիչ նէրէտէ տօղտու վէ նէրէտէ ի-
հեա օլտու տէյի՝ պիզէ պիլմէք վաճիպ տիր
տէտիք իսէ տէ, մինասիպէթ ալմատըղն-
տան Թարիֆ իտէմէտիք:

Անտի խոսրովուն եանընտա իքէն, ապիզ
Գրիգօր տօղմուշտըր: Լաքին իհեա օլտուղու
Կեսարիա Թօփրաղընտա տըր քի, Պատմու-
թիւն գիրքլէրինտէ, Առաջին Հայք տէնիլըր:
Նիճէ քի Բուժլար տախի՝ Բուժմա Բրօղօն
Արմէնիան տէրլէր, վէ Շարահանտա տախի՝
« Ի Կեսարիա Հայք առաջին » տէյու եազը
լլ տըր:

Իմտի, սուրբ Լուսաւորիչիմիզ նիչէ քի
օրատա իհեա օլտու, պու սէպէպլէ Կեսա-
րիալը տէնիլէպիլըր: Վէ Կեսարիա Թօփրա-
ղընտան Ալլահ պիզլէրէ իւչ պէօլիւք քէրէմ
էթմիշ տիր:

Ին էվվէլի պու քի, ճան կէօղլուժիւզիւ
աչան սուրբ Գրիգօր Լուսաւորիչ օրատան
զուհուր իլէտի:

Իքինճիսի, սուրբ Յովհաննէս Կարապե-
տին վէ սուրբ Աթանագինէ Հայրապետին ա-

զից մարմիններնի , սուրբ Ղեւոնդէս Պատ-
 րիարք Գայտերնէ շէհրինտէն Հայոց միլլէ-
 թինէ փեշքէշ վերտի քի , պիւթիւն տիւ-
 նեատէ նատիրաթատէն տիր :

Իւջինճիւսիւ , օլ էքի ազիզ ճգնաւոր-
 ւարը պիզէ պարգեւ խլէտի քի , էրմէնի միւ-
 լէթիննի կրօնաւորըզ թարիգինի թէ մամէն
 թալիմ էթտիլէր :

Վ է տահա պունլարտան սօղըս , Բար-
 սեղ կեսարացի եօթնարոյս Ս . Հայրապետ ,
 Գրիգոր Աստուածաբան , վէ Գրիգոր Նիւսա-
 ցի , տին ուլլարըմըզ օլ ազիզ շէհրտէն
 զուհուր էթմիշլէր տիր քի , օլ ազիզլէրին
 գերբլէրինի Հայճայա թէրճիւմէ խտիւպ , շիմ
 տիէթէք օգուշուպ վայելլէլ խտերիզ : Վէ
 սուրբ Բարսեղ կեսարացինն կիւնլէրի իջին
 ուզուն ուզուն աղօթքլար վար քի , ճաշու
 գերբիմիզտէ եազըլըպ , կիւնիւ կէտիքճէ
 Եկեղեցիտէ օգուրուզ :

Վ է տին ուլլարըմըզ տէտիք իտէ , եա-
 լընըզ պունլար տէշիլ տիր . իլլա կեսարիա
 շէհրինտէն զուհուր էթտիքլէրի իջին , եա-
 լընըզ պու ազիզլէր զէքր օլունտու : Վէ սուրբ
 կարապետին եարը մարմինի հալեա օրատա
 տըր , վէ Հայոց էլինտէ օլուպ , պայճառ վէ
 պատուական պիր վանք տըր քի , կեսարիոյ

սուրբ կարապետ վանքը տէնիլեր : Վէ նիչէ
 տահա սուրբլար եաթաղը օլմաղլէ , միւպա-
 րէք թօփրագ , ազիզ մագամընտա տըր :

Ս . ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱԻՈՐԻՉԻՆ ՀԱԳԳ ԹԷՍԼԱՏԱՆ
 ՊԻՐ ՀՐԵՇՏԱԿ ԹԱԼԷՊ ԻՅԼԷՄԷՍԻ

ՆԱՍԸԼ քի զէքր օլունտու , երանելլ
 սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչիմիզ , սուրբ Արիս-
 տակէս ազիզ օղլունու քէնտի եէրինէ գօ-
 յուպ , Հայոց աթուռունու ճնա թէպիմ էթ-
 տիքտէն սօղըս , քէնտի վարըպ տաղ պաշա-
 րընտա սաքին օլտուղը կանալէրտէ , գըրգ
 կիւն պիր տէֆա եէմէք եէմէյի քէնտինն
 ատէթ էթմիշ խտի տէյու , նասըլ քի Աթիգ
 պատմութիւնլարտա տաիի զէքրի կէչմիշ տիր :

Օլ գըրգ կիւնլէրին պիրինտէ մախաուս
 տուա վէ նիյաղ էթտի քի , Ես Բապպ , սէ-
 նին սուրբ Հրեշտակլարընտան պիրիսինի կէօն-
 տեր քի , կէլիպ պանա արդարլարըն վէ մե-
 ղաւորլարըն կիտէ ճէք եէրլէրինի , վէ նէ շէ-
 քիլ օլաճագլարընը պիտիրսին : Վէ Հրեշ-
 տակ , պիր շախսըն ճանընը ալարըզ զէման
 նէ շէքիլ ալըր , վէ նէրէյէ կէօթիւրիւր , վէ
 կիթտիքլէրի եօլար նիճէ տիր , վէ ճանլարա

գարը կէլէն շէյթանըրն ճէնկի, վէ էմալի շէյլէր սորտուքճա պիլտիրսին պանա տէյու :

Վազաս օլ աղիղին Հրեշտակ իլէ վազըթ վագըթ կէօրիւշմէսի էքսիք օլմազ իտի իսէ տէ , պու մէսէլէ իշիւն մախաուս արզու իլէյիպ նիլազ իլէտի : Վէ պազը տէֆա Արիստակէսէ կէլիպ , սէօյլէյերէք միթարեւ էթտիլինտէ , պազը սէօզլէր արասընտա , պուհու տա նագլ իլէմիշ օլտուղունտան , օլ տախի սայրըարնա նագլ իլէմիշ տիր : Նիճէ քի օլ երանելի խորվիրապտա իքէն , Հրեշտակ իլէ կէօրիւշմէսի վէ տահա նիլէլէրի եինէ քէնտիստէն նագլ օլունմուշ տուր :

Վէ Հագգ թէալա հագըէթլէրի քի , սըտգ իլէ քէնտիսինտէն պիր շէյ մաթլուպ իտէնլէրի իշտիճի տիր , քէնտի աղիղ գուլունուն արզու վէ մաթլուպինի գապուլ իտիրուպ , երկնային սուրբ Հրեշտակլարտան պիրիսինի կէօնտէրիր քի , կէլիպ սուրբ Գրիգորու սէլամէթ թարիգինէ գըլաղուգ իլէյի :

Վէ կէլիպ օլ սուրբ Հրեշտակ , « Ո՛վ Գրիգորիէ , իշթէ սէնին արզու վէ մաթլուպին իւզըէ Ալլահ ու թէալա պէնի սանա կէօնտէրտի , իմտի նէ սիւալին վար իսէ , սէօյլէ քի ճէվապընը վէրէյիմ սանա ր տէտի :

ՍՈՒՐԲ ԼՈՒՍԱԻՈՐԻՉԻՆ ՀՐԵՇՏԱԿ ԻԼԷ ՄԻԻՔԵԱԼԷՄԷՍԻ

ՍԻՒԱԼ . ՏԵՏԻ սուրբ Գրիգոր - Եա սուրբ Հրեշտակ Աստուծոյ , ինսանըն ճանը թէնինտէն չըգտըղը զէման , եինէ շիմտիքի կիպի հէր շէյի թանըմասը , պիլմէսի վաճ մը :

ՃԵՎԱՊ . Տէտի սուրբ Հրեշտակ - Էվլէթ , եինէ շիմտիքի կիպի հէր շէյի թանըր , պիլըր , նէ քի քէնտիսնէ մախաուս իսէ , վէ քէնտիսին օնտան սօղրա նէ հալ իւզըէ օլաճաղընը օլ սաաթ տույար : Եանի արգար իսէ , նէ շէքիլ փառքա արժանի օլաճաղընը , վէ մեղաւոր իսէ , քէղալք նէ չարչարանք չէքէճէյինի անիտէ անլար :

Ս . Տէտի սուրբ Գրիգոր - ճան նէ շէքիլ շէյ տիր :

Ճ . Տէտի սուրբ Հրեշտակ - Սրգարըն ճանը լոյս կիպի տիր , վէ կիւնէշ կիպի բըլար , նիճէ քի Պօղոս Առաքեալ տէտի . Տըշարըքի ատամ մըմըզ պօզուլուր , լաքին իլէրէքի ատամմըմըզ տահա զիյատէ կիւզէլլէշիւր : Տիշարըքի ատամ տէյի թէն իշիւն , վէ իլէքքի ատամ տէյի ճան իշիւն տէտի : Վէ մեղաւորուն ճանը գաբանըզ տիւման կիպի չիրքին կէօրիւնիւր , զիրա կիւնահ իլինտէ գարարմըշ տըր :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր — Մեղաւորուն ճանընը նէ՞ չէքիւ ալըրսընըզ :

Ճ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ — Մեղաւորուն ճանընը ալմաղա կէտիխիմիզ զէման , խըւմ իլէ հիսպէթիւ , վէ էլիմիզտէ հրեղէն սուր իլէ կէօրիւնիւրիւզ : Օլ տէմ պիզի կէօրտիւշիւ կիպի , գօրգուսունտան տիլի պաղլանը , կէօզ լէրինի գապար , պաշընը սագլար , եիւզիւնիւ չէվերիւր , էօթէ պերի գաշընը , լաքին նաֆիլէ էէրէ , զերա հէր թարաֆտան կէօրիւնիւրիւզ քէնտինէ : Վէ օլ զէման ճան կէօզլէրի աջըլը , վէ կիտէճէք սըգլէթիւ , վէ գարանլըգ էօլլարընը , վէ չէքէճէք սէրէնճամլէրինին քէտաֆֆէսինի աշլքետրէ սէյր իտէր : Պագար էթրաֆընա , էվլատլարընա , վէ տօսթլարընա . աղլար , էպվարըր , աման չաղըրըր քի , քէնտիսինի գուրթարսընլար : Լաքին օնլար պուռլարըր ասլա տույամաղլար , զերա տիլի պաղլը սըր , քէնտի սանըր քի սէսի չըգար , լաքին էալվար օլուպ , ըիճա էթտիլինտէ նէ սէսի չըգար , նէ սէօղիւ անլաշըլըր . վէ պիզի , քէնտինտէն մասատա օրատա օրանլար կէօրէմէզլէր :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր — ճանը Հրեշտակ մը ալըր , էօգասա քէնտի քէնտինէ մի սէօքիւրիւր :

Ճ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ — ճանը , աղըրսը

սէօքէր . վէ Հրեշտակ ալըր կիտէր :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր — Կիւնահքետարըն ճանը նէ՞ գըյաֆէթտէ տիր :

Ճ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ — Նիճէ քի տէտիմ , գարա տիւման կիպի տիր , վէ կիւնահքար իշինէ գարղ օլմուշ , չիւրիւք մուրտար չէյլէր կիպի գօգար քի , էանընա վարըլամազ :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր — Ե՛՛՛ , աղգար , էանի՛ սալին՛ սալին՛ պիր քիմսէնին ճանընը նէ՞ չէքիւ ալըրսընըզ :

Ճ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ — Արգարըն , էանի՛ սալինին ճանընը ալմաղա կէտիխիմիզ զէման , նիճէ քի պիր քիմսէ պիր քիմսէյի տիւշիւն էվինէ տավէթ իտէր , օնուն կիպի պիզ տախի խօշմիզաճ սէլէմ վերէրէք , վէ կիւլէր էիւզ կէօսթէրէք կէօրիւնիւր , վէ պույուրուն սէնի ճէննէթի Ալիէնին չէնլիյինէ կէօթիւրէճէյիմ տէրիզ : Վէ օլ ապիզ ճան պիզի կէօրտիւշիւ կիպի , ճան վէ թէն իլէ սէվինմէյէ պաշար , զերա պիլիւր քի , քէնտինի պու կէչիճի Փանի տիւնէանըն , թիւրլիւ պէ թիւրլիւ , դահմէթ ու միհնէթինտէն գուրթարըպ , ճէննէթին թիւքէնմէզ վէ էպէտի չէնլիյինէ վէ բահմէթ լըղընա կէօթիւրէճէյիլ :

Կէչիճի տիւնէատան , վէ ինսանլար իշինտէն , էպէտ — իւտ — տէհրիյէ վէ մէլայիքէլէր

իշինէ ուչուրաճաղըմբղտան էօթիւրիւ, սէ-
վինիր վէ շազ օլուր: Ոլ զէման ալըրրզ օլ
ազիզ ճանը իգրամ ու իզզէթլէ մահէլինէ
կէօթիւրիւրիզ:

Ի վիկէլքի աստիճանտա շէյթանլար գարջը
կէլըրլէր իսէ տէ, արգարըն եանի ազիզին
ճանընա եանաշամաղլար, զիրա արգար ճա-
նըն կիւնէշ կիպի փարլամսընտան, շէյթան-
լարըն կէօղլէրի գամաշարագ սալա պագա-
մազ օլուրլար: Անճագ օնու կէօրիւրլէր քի,
արգարըն տիլի հէր զէման Ալլահա փառա-
բանութիւն իլլէմիշ, վէ տայիմա Ալլահա
մագպուլ մուսմէլէտէ պուլունարագ մու-
ղայիր հարէքէթլէրաէ պուլունմամըշ:

Պուգարալարա մէրհամէթ իտիւպ, տայի-
մա ֆազիլէթ իլլէմիշ, հէր վագըթ Եկեղէ-
ցիսէ կիթմիշ, վէ Ալլահըն քէլամլարընը
տիյնէյիպ, օլ թարիգ իւզըէ հարէքէթտէ
պուլունմուշ:

Վէ կէօրիւրլէր քի ազիզին տայիմա ֆա-
հանայա խոստովանել օլմասը, պէլինտէ գը-
լըճ կիպի, վէ սուրբ Հաղորդութիւն տախի,
ճան փարմաղընտա ճէվահիր խաթէմ կիպի
հիւգմ կէօսթէրի: Ոլ տէմ ճիւմլէ շէյ-
թանլար մաթ օլուպ հիլպէթտէ գալարագ,
ասլա եագլաշմաղա գատըր օլմաղլար:

Իքիւնճի աստիճան, գարանլըգ պիր մա-
հէլ տիր քի, պիր վէհէլէ էմսալինի պուրա-
տա կէօսթէրէմէմ, լաքին արգարըն ճանը
հիշ խէվֆ իթմէզ, զիրա քէնտի կիւնէշ կիպի
փարլատըղընտան, կիտէճէք եօլարը կիւն-
տիւզ կիպի շաֆգը կէօրիւնիւր, լաքին կիւ-
նահքեարա գարանլըգ օլտուղու մալիւմ
տիր:

Իւչիւնճիւ աստիճան, ուճ տէրէճէ վէ
տէհէլէթլի սօլուգ իսէ տէ, արգարըն ճանը-
նա սալա սօվուգ սօգուլնմազ, զիրա ֆրիւ-
տոտուն մուհասպէթի քէնտիինի էյլէ գըզ-
տըմըշ տըր քի, պիւթիւն տիւնեա պուզ
քէսիլսէ եինէ օնա սօվուգ թէէսիր իթմէզ:

Տէօրտիւնճիւ աստիճան, զայէթլէ շիտ-
տէթլի սըճագ տըր, ֆագաթ արգարըն ճա-
նընա սէրին վէ միլայիմ օլուպ, օլ սըճաղըն
շիտտէթի օնա սօգուլնմազ, վէ սէհէր վագ-
թընըն ըուզիկտարը միսիլլիւ սէրին օլուպ,
ֆէրահնագ օլուր:

Պէշինճի աստիճան, զիյատէսիլլէ տար
իզլէր վէ սրգլէթլի եօլար տըր քի, պիր
վէհէլէ տղնատամմ, լաքին արգարըն ճա-
նընա աջըգ իզլէր վէ կէնիշ եօլար տըր:

Ալթընճը աստիճան, կիւնէշտէն տահա
շաֆգը նուրտան քէմէրլէր տիր, վէ ար-

գարըն ճանը օրայա վարտրգտա , սէվինճին-
տէն թէւճիւպտէ գալըր :

Եւտինճի աստիճան , Հրեշտակլարըն մէս-
քեանը տըր քի , արգար ճանը կէօրտիւքլէրի
կիպի , մէմուռնիէթ վէ մէ սրուրիէթլէ գա-
պուլ իտիւպ , սէվինիպ շաղ օլուրլար , վէ ան-
լէր տայիմա սապըսըզլըգլա պէքլէմէտէ
տիրլէր քի , նէ զէման պիր արգար ճան կէ-
լիր տէյու : Վէ նէ գատար քի արգարլար
իչիւն Ֆերահլանըրլար իսէ , օլ գատար տա
մեղաւորլար իչիւն մէրագլանըրլար :

Սէքիզինճի աստիճանտա , տէրութիւնք ,
վէ զօրութիւնք տըրլար . օնլար տտիսի ար-
գարը կէօրտիւքլէրի կիպի , սէվինէրէք շաղ
օլուպ . վէ Ալլահա թէմճիտ իտէրէք , գար-
շըլարլար . վէ իօշ վէ սէֆա կէլտին տէյէ-
րէք սէլամլարլար , օլ տէմ օրատա օլան շէն-
լնի , տիլ իլէ թապիր իտէմէմ : Վէ օնլարը
տտիսի կէչաիքտէն սօղրա օլ արգար ճան կի-
տէր Երկնաւօր թագաւորուն էօնիւնէ եր-
կըրպագաւթիւն իտէր :

Օլ զէման իչիտիր օլ ազիզ վէ միւպարէք
սէտայը , վէ արգարլարըն իւմիտ էթտիսի ա-
վաղը , քի « իօշ կէլտին պէնիմ ազիզ գու-
լում . տիւնեանըն զահմէթ ու միհնէթինէ
վէ թէնտէ իքէն չէքտիսին էլէմլէրինէ մու-

գապլէլէ , պուստան պէօլէ շաղ վէ բահաթ
օլման իճապ էթմիշ տիր ո տէյու :

Վէ նուրտան տիզիլմիշ , վէ էմնաալըզ
լիպասլար կէթիրիպ կէօթէրիրլէր հրեշտակ-
լար քի , պու լուսեղէն պատմուճանլար քեաֆ-
ֆէսի սէնիին իչիւն տիր , լաքին կէչիճի տիւ-
նեանըն սէրէնճամլարընտան գուրթուլու պ ,
չիմտիլէք բահաթլան . զիրա , գատատան կիւ-
նիւնտէ ճանլար թէնիլէրիլէ պիրլէշտէքտէ ,
սէն պու լիպասլարլէ տօնանտճագ սըն :

Վէ օնտան սօղրա ալըպ կէօթիւրիւրլէր
Հրեշտակլար օնու տա օլ պիր արգար ճանլա-
րըն իչիսէ , քի ճէննէթի Ալլանըն գարշըսըն-
տա տըր . վէ օրատա ազիզ ճանլար իլէ , Ալ-
լահա օրհնութիւն իտէրէք , տայիմա սէվի-
նիպ շաղ օլուր :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր-Ե՛ն մեղաւորուն
ճանը նէ չէքիլ կիտէր :

Ճ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ-Պէք չօք սրգլէթ
ու մէշագգաթ չէքէր : Ելվէլքի աստիճանտա
չէլթանլար չէքիրկէ միսալի հիսապսըզ գա-
լապալըգլա գարշը կէլէրէք եօգլարլար քի ,
քէնտի ամէլէրինտէն ամէլ պուլունուրմու
օլ կիտէն ճանտա : Վէ չէլթանլարըն չօգլու-
ղու քի , պէօլուք պէօլուք տիր , քիմիսի հը-
պարտութիւն էթտիրմէյէ , քիմիսի նախան-

ձու թիւն , քիմիսի բարկութիւն , վէ քիմի տէ
օլ պիր կիւնահար իչիւն վէ սվէսէ վերմէսինէ
Թայեին օլմուշ տըրլար :

Վէ պունլարըն հէր պիր պէ օլիւյիւ կիւ
նահքեարըն ճանընա , պաշգա պաշգա գարջը
կէլիպ , չաղըրըս պաղըրըսլար , շամաթա իւ
տէրլէր քի , « Պու ճան պիղէ խըղմէթ էթ
տիլինտէն՝ պիղիմ տիր . նէրէյէ կէ օթիւրիւ
յօրսունուզ » տէյու , Հրեշտակըն էլինտէն
գափմաղա չալըսլար քի , օլ սէ ֆիլ կիւնահ
քեարըն ճանը աճապս նէ սըգլէթէ տիւչար
օլուր հէր պիրինտէն գուրթուլունճա : Պէ
հէր պէ օլիւյիւն էլինէ տիւշտիւքճէ , աման
զաման խտէր , երթըրճը ճանավարլար վէ աղ
ղըն երւանլար իչինէ տիւշիւշ կիպի աղլար ,
սըլլար , պաղըրըս , չաղըրըր , ֆիղան իտէր ,
աման տէր , լսքին չի ֆայիտէ քի , պիր թա
րաֆտան չարէ պուլամազ :

Վէ կէ օթիւրէն Հրեշտակ ասլա եարտըմ
իթմէզ , չիւնքի օլ տախի իրէնիր կիւնահ
քեար ճանտան , անճազ հէման օլ գատար
քի , անլէրէ թէսլիմ իթմէզ , օլ կիւնահքեար
ճանը , զերա շէրիաթ կիւնիւնէտէք իզլն եօգ
տուր անլէրէ կիւնահքեարըն ճանընը զապթ
իթմէք իչիւն :

Հէր նէ հալ իսէ , պու սըգլէթլէրի կէ

չերիպ , էքինճի աստիճանա վարտըգտա , կէ օ
րիւր քի եօլլարը գարա տիւման պիւրիւ
միւշ , օրատա տա ազլիմ գօրգու , զահմէթ
վէ սըգլէթ չէքիպ , ծնտան սօղրա կիտէր
սօվուգլուգ աստիճանընա . վէ օրատա տա
խայրու գէման սօվուլու չէքտիքտէն սօղրա ,
կիտէր օլ աստիճանա քի , տօլու աթէշ տիր :
Օրատա տա խայլըճա եանըպ թու թուշուպ ,
աման չաղըրըպ , վէ ապիմ ֆիղանլար էթտիք
տէն սօղրա , տար եօլլարա օղրար , ծնտան տա
ջօգ սըգլէթլէ Ղուսեղէն աստիճանա կիտէր
լսքին քէնտինէ զայէթ գարանլըգ կէ օրիւ
նիւր : Յիտան սօղրա Հրեշտակարըն թապա
գասընա վարըս , վէ Հրեշտակար կէ օրտիւք
լէրինտէ , պագարլար քի կիւնահքեար սըր
մէրագլարընտան վսյ վէրերլէր ծնա :

Վէ սիքիզինճի աստիճանա վարտըգտա ,
տէրութիւնք , զօրութիւնք գարջը կէլրլէր ,
վէ պագարլար քի կիւնահքեար սըր , չաղըրը
սլար քի , նէրէյէ կէ օթիւրիւյօրսուն շու
մուրտարը , կէրի չէվերին : Օլ գէման կէրի
չէվերիպ կէ օթիւրիւրլէր օլ պիր կիւնահքեար
ճանլարըն իչինէ քի , ֆրիստոս էֆէնտիմիզ
Հագգ տիվանա կէլէնէտէք , քի սօն շէրիաթ
կիւնիւ տիր անտէ գալըր : Վէ օլ սօն շէրի
աթ կիւնիւնտէ , ճան թէնինէ գալուշուպ :

ճէհէննէմին նիհայեթսիդ օլան ամէշինէ ա-
թարլար , քի ծնտան սօղըա էպէտ-իւլ-ապատ
օլ ամէշտէն վէ ճէզպլէրտէն գուրթուլմասը
մուհալ տըր : Նիճէ քի , քրիտոս էֆէնտի-
միդ քէլամը շէրիֆինատ պուլուրտու . « Եր-
թիցեն նոքա ՚ի տանջանան յաւիտենականս » .
Եանի , « Անլէր էպէտ-իւլ-ապատ ճէզպէ
կիթսինլէր » :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր-Ալլահ նէ՞ շէքիլ
զաթ տըր :

Ճ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ-Ալլահ էօյլէ
ազիզաէն ազիզ պիր զաթ տըր քի , հիչ պիր
շէյէ պէյնգէմէզ , նուրտան , կիւնէշտէն վէ
ճիւմլէ շէյտէն եիւզ պին գաթ ազիզ տիր ,
վէ անըն պէօյիւքիւշիւ , աբլ ու Ֆիքրէ սըզ-
տըրապիլմէք միւմբիւնսիդ օլուպ , քիմսէ ծնու
կէօրմէյէ տախի գատըր տէյիլ տիր : Լաքին
սալիհլէր , ազիզլէր սօն շէրիաթ կիւնիւնտէ ,
վէ ճէննէթի Ալեատա , անըն ազիզլէրտէն
ազիզ միւպարէք ճէմայլինի գատըր օլա պիւ-
տիքլէրի գատար կէօրէպիլէճէքլէր տիր . Եա-
նի , Ալլահ հէր պիրինէ նէ՞ գատար կէօրիւն-
մէքլէք իհսան իտէրսէ :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր-Կէօյ գաճ գաթ
տըր , վէ Հրեշտակար գաշնճը՞ գաթտա
տըրլար :

Ճ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ-Կէօյլէր օն գաթ
տըր , վէ Հրեշտակար ծնունճու գաթընտա
տըրլար , քի ծնունճու կէօյ , Եանի Լուսեղէն
Երկինք տէնիլըր : Վէ օլ կէօյտէ Հրեշտակ-
լարըն իսքէան օլտուգլարը մահէլ տօգուզ
գաթ օլուպ , պիրիպիրինտէն իւքսէք տիրլէր :
Վէ ճիւմլէսի տայիմս սուրբ Երրորդութիւնա
թէմճիա իտէրլէր :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր-Ալլահըն շէրէֆի
վէ ազիզ լութֆու պու տիւնեայէ վէ ինսան-
լար իւզէրինէ նէ՞ շէքիլ ինէր :

Ճ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ-Հէր նէ լութֆ
ու ինայէթ քի Ալլահտան պու տիւնեայէ ի-
նէր , Էն էվլէլ Հրեշտակարա ինէր , վէ ան-
տէն ինսանլարա թէէսիր իտէր :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր-Պիր վէֆաթ ի-
տէնին ճանը հագգընտա , օրուճուն , տուա-
նըն , վէ տըրմութիւնըն , գաճիղըսը փէք ֆա-
յիտէլի տիր :

Ճ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ - Կէջմիշլէրին
ճանընա փէք ֆայիտէլի օլան , աղօթք վէ ո-
ղըրմութիւն տըր , զերա օրուճուն ֆայիտէսի ,
սագլայանայ օլուպ , ննլէցեալա ֆայիտէսի
տօգուհամազ : Վէ սուրբ Պատարագ մատու-
ցանէլ իտէն Քահանայ , սալիհ վէ թէմիզ
քիմսէ օլտուղու հալտէ , ճիւմլէ կէջմիշլէրէ

Ֆայտէսի օլապիւրը : Լաքին իթիզամթարզ , վէ կիւնահընտան փիւշմանարզ էօլէնլէրէ , հիչ պիր շէյտէն Ֆայտէ եօգ տուր , նէ ա ղօթքտան , նէ սղորմութիւնտան , վէ նէ սուրբ Պատարագտան , զիրա պունլար Քրիստոսուն ազիզ հաւատքը իւէ , վէ կիւնահընտան փիւշման օլմագլէ կիտէնլէր իչիւն տիր , օլ պիրլէրէ պունլարտան Ֆայտէ եօգ տուր :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր - Պիր քիշի քի սաղլըզը զէմանընտա վագիֆէ էտինմէյէրէք խոստովանել օլմայրպ , կիւնահ իչինտէ գարղ օլարագ , վէ էօլէճէք զէմանընտա թէօլպէյէ կէլիպ փիւշման օլուպ . իւչ , եա իքի վէ եա խօս պիր կիւն էվվէլ , մեղայ տէյիպ խոստովանել օլարագ վէ աղլայրպ սրզլայրպ , Գա հանանըն այաղընա տիւշուպ սուրբ Հողորդութիւն իսթէտիյի հալտէ , ծնա Հողորդութիւն վէրմէք ճայիղ մի տիր , եօգսա տէյիլ :

Ճ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ - Ճայիղ տիր . զիրա Ալլահ սղորմած տըր . վէ թէօլպէյէ կէլիպ , վէ փիւշման օլարագ մեղայ տէյէնլէրտէն եիւզ չէվլըմէզ : Նիճէ քի Քրիստոս էֆէնտիմիզ պույուրմուշ տուր քի , « Հէր քիմ Պէնիմ թէնիմի վէ գանըմը պլպ հաղորդէլ օլուրսա , օլ պէնտէ օլուր , պէն տէ ծնտա » . պունա շիւպհէ եօգ տուր , զիրա

Քրիստոս քէնտիսի նութգ էթմիշ տիր :

Լաքին օլ կիւնլէրէ գալմամագ , եանի էօլէճէք կիւնլէրի կէլմէզտէն թէտարիքտէ պուլունմագ պիր ինսանա Ֆագիլէթ տիր , զիրա քիշինին գանղը սասթ էօլէճէյի քէնտիսնէ մալլում տէյիլ տիր , եա ղաֆիլէն տիւլի պաղլանրոսա , մեղայ տէյէմէզ , խոստովանել օլմագ , էյէրչի էվվէլինտէն թէտարիքտէ պուլունմամըշ իտէ , արթըգ ծնա չարէ օլմայրպ , վարածաղը ճէհէննէմ տիր :

Պունուն իչիւն , պույուրտու Քրիստոս էֆէնտիմիզ քի , « Օյանրպ տուրուն , զիրա պիլմէզսինիզ քի նէ զէման էվ սահիպի կէլըր » . եանի , Ալլահ նէ զէման ճանըմըզը իսթէյէճէք տիր : Ալէ օյանրպ տուրուն տիմէք , տաշիմա կիւնահտան սագընմագ , վէ ղաֆիլէն կիւնահտա պուլունուրսանըզ , տէրհալ խոստովանել օլմագ իճապ իտէր տիմէք տիր :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր - Գանղը կիւնահ պէօյիւք տիր քի , ստամը դատաստան կիւնիւնտէ ճէվապընա գատըր իտէմէզ :

Ճ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ - Օլ կիւնահ պէօյիւք սայլըր քի , ինսան , քիւշիւք տիր տէյէրէք խոստովանել օլմագ :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր - խոստովանել օլմագլէ , ապաշխարանք չէքմէքլէ , վէ ալ-

լայնույ ետշ տեօքմէքլէ , քիշի նսնը կիւնահ-
լարնտան ազատ օլուր :

ձ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ-Նասը քի մօմ
աթէշտէն էրիբ , վէ գարանըգ կիւնէշտէն
գաշար . վէ թօզ բուզիկեարտան տաղըըր ,
օնուն կիպի , խոստովանանք վէ ապաշխա-
րանք տախի կիւնահլարը եօլ իտէր քի , սօն
շէրիթ կիւնիւնտէ Քրիստոս էֆէնտիմիզ
օլ կիւնահլարը անմոյարագ , ապա սօրղու
սիւալ իթմիյէճէք : Իշթէ օլ միսիլլիւ քիմնէ
իչիւն տէտի Գաւիթ մարգարէ , « Մութլու
օնա քի կիւնահլարընա թողութիւն վէրիլէ-
րէք , ճիւմլէ սուշարը էօրթիւրիւր » :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր-Պիր քիշի խոս-
տովանել օլտուգտան սօղրա , օլ կիւնահլ տէ-
ֆաթէն իշլէյէրէք , եխնէ փիւշման օլարագ
մեղայ տէյիպ խոստովանել օլաճագ օլուր իսէ ,
օլ քիմնէ ալֆլըգ պուլլուրմու :

ձ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ-Քիշի հէր գաշ
տէֆա տիւշէրսէ գալգտըըր միսիլլիւ , հէր
գաշ տէֆա կիւնահտա պուլլունմուշ օլսա ,
իւմիտինի քէսմէյիպ ապաշխարանք չէքմէսի
ֆարգ տըր : Զիրա Միսածին Որդի Յիսուս
Քրիստոս , Պետրոս Առաքեալա տէտի քի ,
« Պիր քիմնէ եթմիշ ետտի քէրրէ սանա սուշ
իսիւպ մեղայ տէրսէ , ալֆլըգ վէրմէլիսին » :

Պունու պէօլէ քէնտի գուլարընա կանոն
գօյան Քրիստոս էֆէնտիմիզ քէնտիսի ետ նէ՞
գատար տահա սղրմամ աըր : Ալահըն ողոր-
մութիւնու ուճսուգ վէ պուճագսըգ պիր տէ-
րեա օլուպ , ինսանընքի , օնուն եանընտա նէ՞
գատար չօգ օլսա , եխնէ պիր գաթլէ գատար
տախի սայրլամագ :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր-Պիր ատամ տէր-
եատա , տաղտա , եախօտ եապան պիր պէլ-
տէտէ պուլլունուպ , զաֆիլլէն սղրմա խոս-
թալանտըղընտա , կիւնահլարընը ֆիքր ի-
տիւպ , մեղայ տէյէրէք , խոստովանել օլմագ
իսթէր իսէ տէ , լաքին Քահանայ պուլլու-
մատըղը հասէպիլլէ խոստովանանքսըգ էօլ-
տիւլիւ հալստէ անըն հալի նիճէ օլուր :

ձ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ-Հէր քէսանա
ճայիզ տիր քի կիւնահլընը հէր կիւն խոստո-
վանել օլտուն , եախօտ հաֆթատա պիր , եա-
խօտ այտա պիր , հիշ տէյիլ իսէ , սէնէնին պէշ
Տաղաւարընտա : Վէ էյէրշի Քահանայ օլ-
մոյան պիր եէրտէ պուլլունուր իսէ , հէր քիմ՝
օլուրսա օլտուն , օնա խոստովանել օլապիլլիւ ,
վէ Քրիստոս էֆէնտիմիզ տախի գապուլ իտէր ,
զիրա քէնտիսին ազիզ գանը պէհասը տըր ,
վէ Աւագանտան աօղմուշ տուր . վէ սուրբ
Երրորդութիւնա դաւանել օլուր , վէ Քրիստո-

սուն ազիզ խաչքնա սէճտա խոէր :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր - Պահք (օրուճ) նէ՛ շէքիլ շէյ տիր :

ձ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ - Պահք էջլէ պիր ազիզ շէյ տիր քի, ինսանը Հրեշտակարա պէյնդէտիր, վէ շէյթանը պողար քի, օլ պահքը թութան իլէ ճէնկլէշէմէզ, եանի քէնտինէ ույտուրուպ կիւնահա տիւշիւրէմէզ : Ձիրա պահք, պիր տէմիր գալէ օլուպ, տիւշմանը օլան շէյթան իչէրի կիրէմէզ, եանի գալպինէ կիրիպ վէսլէսէ վիրէմէզ :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր - Աղօթք նէ՛ շէքիլ շէյ տիր :

ձ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ - Աղօթք օտուր քի, պէնիի ատէմին Ֆիքրինի Ալլահա չգարըր : Պիր ատէմ փազ Ֆիքրի իլէ տուայա տուրտուղունտա, օլ սուա օգ կիպի կէօյիւ կէչիպ Ալլահա չգար, վէ օլ ատէմի կիւնահտան սագընտըրը, զերա Ֆիգրի տայիմա տուատա օլան, քիմսէնին, կիւնահը Ֆիքր ի տիւպ իշլէյէճէք վագթը օլամազ :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր - Ահնահքեարըն էօլմէսի նիչիւն Սաղմոստա չար տէնիլմիշ տիր :

ձ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ - Պիր քիշի կիւնահընտան փիւշիման օլմայուպ մեղայսրզ, խոստովանանքսրզ էօլսէ, Ֆիլ վագը օլ ատա

մըն էօլիւմի քէնտինէ չար օլուր . զերա իշիւ տէճէք տիր շէրիաթ կիւնիւնտէ օլ Նիպէթլի սէսի քի, « Երթայք յինէն անիծեալք ՚ի հուրն յաւիտենական » : Տայիմա շէյթանըն արտընճա կիթտինիզ տէ, ճանընըզ կիւնահըն գարաւատընըզ : Վէ ծնտան սօղըա դժոխքա կիթմէքտէն պաշգա պիր իւմիտլէրի էօգ տուր, վէ դժոխքա կիթտիքտէն սօղըա, չըգմաղա տախի պիր եերտէն չարէ պուլամաղար : Վէ Ալլահ քի տայիմա բահիմ տիր, ծնծուլայն անդեղձ վէ մեղաւօր քիմսէլէրէ բահմ իթմէզ, վէ տայիմա ծնլարա խըյմ իլէ նազար իտէր, ծնուն իշիւն կիւնահքեարըն էօլիւմի չար տէնիլմիշ տիր :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր - Ես՛ արգարըն մահը նիչիւն ազիզ տէնիլըր :

ձ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ - Օնուն իչիւն քի տիւնեայէ պրոանմայըպ, քէնտինի կիւնահտան սագընտը . վէ պու տիւնեա սէֆասը գարընտա քէնտինի էօլմիւշ կիպի կէօսթէրտի, վէ իւմիտինի հէման Քրիստոսուն Արքայութիւնուեա վէրտի, անըն իչիւն օլ ազիզ շէրէֆէ լայըգ օլարագ, տայիմա շաղլըգ շէնլըք իչինտէ օլաճագ տըր : Պու սէպէպտէն, ազիզ վէ արգարըն էօլիւմիւ միւպարէք տիր տէնիլտի, զերա էօլմէյինճէ շէրէֆէ

լայրգ օլամազ, արդարնն իւմիտի գալի օլտու-
ղու իչիւն, տայիմա կէօղիւ էօլմէքտէ տիր =
Նիճէ քի Պօղոս առաքեալ տէտի. « Արգու-
չէքէրիմ քի, շու թէնտէն չրգայրմ տա՝ Գրիս-
տոսա կիտէյիմ »: Զիրա հէր տայիմ սալիւ-
լէրէ պու տիւնեա գարանլըգ կէլըր:

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր - Գասաստան կիւ-
նիւնտէ, քիչինին ամէլինէ կէօրէ, շէրէֆէ
նայիլ օլմասը նիճէ տիր:

Ճ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ - Արգարլարա
էջլէ պիր փառք իվէրիլըր քի, Պօղոս առա-
քեալըն տէտիսի կիպի, Նէ կէօղ կէօրմիւշ,
նէ գուլագ իշլթմիշ, վէ նէ ինսանըն ֆիք-
րինէ կէլէպիլըր, զերա պու տիւնեանըն հիչ
պիր շէրէֆինէ պէյնղէմէզ քի, ատամըն ֆիք-
րինտէն կէչաին: Վէ կիւնասքեարլարա տա,
էջլէ պիր էզղլեթէթ վէրիլըր քի, հիչ պիր էզ-
ղլեթէթէ պէյնղէմէզ: Նիճէ քի ճէննէթին
նէ շէքիլ միւշէրէֆ օլտուղունու անլամագ
ֆիքրտէն էօգարը տրը. ծնուն կիպի ճէհէն-
նէմին տէ էզղլեթէթի ագըլտան տըշարը տըր:
Աժտէր կիպի գուրտարը էօլմէզ, շէտիտ ա-
թէչի սէօնմէզ, վէ էզղլեթէթի ասլա թիւ-
բէնմէզ:

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր - Գաճնղը ամէլ
փէք ֆայիտէլ տիր պիր ատէմէ:

Ճ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ - Հէր ամէլտէն
էյիտի, զղջուժ, խոստովանանք վէ ապաշխա-
րանք տըր: Հէր քիմտէ քի, պու իւչ յամէլ
պուլունուր իսէ, ճէննէթի Ալեա շիւպհէ-
սիղ անըն իչիւն տիր:

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր - Ե՛՛՛ հէր ամէլ-
տէն ֆէնա ամէլ գաճնղը տըր:

Ճ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ - Օլտուր քի քիչէ
խոստովանանքսըգ վէ զղջումսուզ գարըն. զերա
զղջումսուզ էօլէն քիչիլէ քի, անղեղլ տէնի-
լըր, շիւպհէսիղ ճէհէննէմէ կիտէր, վէ էպէտ
-իւլ-էպէտ ճէհէննէմէն չրգմագ:

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր - Պիր ատէմ քէնտի
կիւնասընը խոստովանել օլուպ, վէ Գահա-
նայնըն գօյտուղու ապաշխարանքը, շէքմէյէ
վագըթ գալմայարագ, էօլէճէք օլուր իսէ,
ծնուն իշի նիճէ օլուր:

Ճ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ - Թէմամ, Եանի
ճանը եիւրէքտէն զղջալ օլմուշ իսէ, սուրբ
Եկեղեցինին աղօթքու վէ սուրբ Պատարագ,
անըն կիւնասընը քաւել իտէր, զերա նիլէ-
թինտէ վար իտի քի սաղ գալայըտը, ապաշ-
խարանքընը շիւպհէսիղ էտա իտէճէք իտի,
ծնուն իչիւն օլ Գրիստոնեանըն էքսիլինի Եկե-
ղեցի թամամլար:

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր - Թէնտէն չրգան

Ճանլար անրէթտէ նէ տիւշիւնիւրլէր :

ձ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ-Արդարլար տա-
յիմա շունու տիւշիւնիւրլէր քի, ան, նէ զէ-
ման օլուր քի, Քրիստոս կէլիւ վէ դատաստան
իտէրէք, թէնլէրիմիզէ գալուշուպ վարուպ
Արքայութիւնուն թիւքէնմէզ շէրէֆինի վա-
յելլէ իտէճէյիզ : Վէ մեղաւորլար իսէ տայիւ-
մա գասալէթ իտէրլէր քի, ան, դատաստան
կիւնիւ կէլլոյի զէման, օլ կիւն պիղիմ սէ-
ֆիլ հալիմիզ աճէպա նիջէ օլաճագ . զիրա
ճէհէննէմին սէօնմէզ աթէշինէ, վէ թիւքէն-
մէզ էզիլեթիւնէ կիրիֆթար օլաճաղզ : Մե-
ղաւորլար տայիմա պունլարը ֆիքր իտիւպ,
ասլա շազ ու մէսրուր օլմատրգտան գաթինա-
զար, հէր տայիմ տախի աղլայլա սըզլարլար :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր-Ախտէն ճանլար,
կերի գալմըշարը գայրըրըլար մը, եօգսա հիշ-
ֆիքրլէրինէ կէլմէզ մի :

ձ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ-Տայիմա կէօզ-
լէրի Օնլարտա տըր . վէ էյէրջի պիր քիշինին
կերի գալմըշ յիշատակը, կէճիշլէրինին ճանը
իշիւն ողորմութիւն վէ պատարագուց վերսէ,
օլ ճան տայիմա յիշատակընա տուա իտէր քի,
Ալլահ Օնլարա էօմիւր ուզունլուղու վերէ վէ
իշինի կիւճիւնի իհասն խլէյէ : Վէ էյէրջի կէ-
րի գալմըշ քիշի, քէնտի ննջեցեալարընը ֆիք-

րինէ կէթիրմէյիպ ճանընը գայրմագսա, օլ
տա յիշատակընը ասլա գայրմագ, վէ տայիմա
պէտտուա իտէր քի, Եա՛ Բապպ, պէնիմ յի-
շատակըմը եօղ խլէ, վէ պէնի յիշատակըզ-
լարըն սըբասընա գօյ : Զիրա Օնուն իշիւն
պունու պէօյէ նիյաղ իտէր քի, անյիշատակ
ննջեցեալար իշիւն ողորմիս չըգարըրլարգտա,
պարի Օնտան հիսսէմէնա օլտուն :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր-Ճանլարտա, պի-
րիպիւրինի կէօրմէք, թանըմագ վէ սէվմէք
վար մը :

ձ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ-Աէօրմէք օլմագ-
սա կէօզսիւզ կիպի օլուրլար իտի, վէ թանը-
մագ սէվմէք օլմագսա, հայվան կիպի օլուր-
լար իտի . վէ Օնտան սօղըա արքայութիւն,
դժովք, լաղըմ կէլմէզ իտի Օնլարա : Իմտի,
տիմէք քի, կէօրմէք, թանըմագ վէ պիրիպի-
րինի սէվմէք, պուրանընքինտէն չօգ զիյատէ
վար տըր :

Ս. Տէտի սուրբ Գրիգոր-Արքայութիւնտա
պիրիպիւրինի սէվմէք նէ շէքիւ տիր :

ձ. Տէտի սուրբ Հրեշտակ-Օրատա մար-
մնաւոր սէվմէք կիպի տէյիլ տիր, իլլա հէփ
Հրեշտակլար կիպի հօգեւոր մուհապպէթտէ
տիրլէր, օլ մուհապպէթ, ինսանըն ֆիքրին-
տէն եօգարը տըր : Վէ հէր պիրիսի Բապպի

Թէպէտ հազարէթլէրինին իհասան պուշուրտու-
ղու տէվլէթիլէ տօնանմըշ տրը . վէ տայիմն
շաղլըք իչինտէ օլուպ , Ալլահա փառաբա-
նուլթիւն իտէրլէր :

Երանելի սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչիմի-
զին , սուրբ Հրեշտակ իլէ էթտիլի միւքեալէ-
մէսի պուրաճըգտա թէմամ օլտու : Իմտի՛
Տէր Աստուած ամենասուրբ Երրորդութիւն
եւ մի Աստուածութիւն , պիղ կիւնասքեար
գուլարընա տա շնորհք վէ հոգեւոր իմաս-
տութիւն վիրէ քի , տայիմն կիւնահտան գա-
չարաք , գղջումտա , խոտովանանքտա վէ ա-
պաշխարանքտա օլուպ , դժոխքուն աթէշին-
տէն խելաս , վէ արքայութիւն փառքընա
լայրք օլալմ . ամին :

ՀԱՅՈՅ ԱԶԳԸՆ ՔԻՄՏԵՆ ԶՈՒՀՈՒՐԱ ԿԵԼՏԻՅԻ
ՊԵՅԱՆԸՆՏԱ

ՀԱՅՈՅ Աղգըն ասը թէմէլի նէրէտէն
օլտուղունու տա , պուրատա ազ պուչուք
պէյան իթմէք մինասիպ կէ օրիւնաիւ , զիրա
սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչիմիզին ասը նէրէ-
տէն օլտուղունու պիրլիք , ազգըմըզըն տասիփ
ասընը պիլմէք ֆարզ տրը քի , տայիր ազգլար
պիղէ “ Սիզին ասընըզ նէրէտէն զուհուր

էթմիշ տիր ր տէյու սիւալ իթսէլէր , կէրէյի
կիպի պիլէմէտիլմիզտէն նաշն , պուրաճըգ-
տա թաֆսիլաթլըճա նապլ օլմասընա միւպա-
տէրէթ գըլընտը :

Նոյ նահապետ ղէմանընտա , Սու թու-
ֆանը պիւթիւն տիւնեայը պասըպ , ճիւմլէ
ինասն ու հայվանաթ իթլաֆ օլտուլար : Վէ
տահա պունլար օլմապտան , Ալլահ Նոյ նա-
հապետէ տույ էթտի քի , եարաթտըղմ ին-
ասնլար կիւնահ իչինտէ գարղ օլտուգլարըն-
տան , եալընըզ սէնի պուլտում (արգար պե-
նիմ՝ էօնիւմտէ :

Իմտի՛ շու թարզ պիր կէմի թէքնէսի եամի-
մալըտըն , շէ օյլէ քի գարնը կէնիշ , աղղը քիւ-
չիւք օլտուն , քի կիրէսին իչինէ քէնտին վէ
իւչ օլլան , վէ սիզին տիշն քիշիլէրինիլ : Վէ
եէնմէսի հէլալ օլան հայվանլարտան եէտի-
շէր , վէ օլ պիրլէրինտէն իքիշէր թանէ՛լէր-
քէքլի տիշլիլ պիրլիքտէ ալըպ պէսլէյէսին :
Պէն պու տիւնեայը սույա վէրէճէյիմ , սէն
վէ սէնինլէ օլանլար գուրթուլաճապար :

Վէ Նոյ նահապետ Ալլահըն էմրինէ միւ-
թի օլուպ , տէտիլի կիպի իճրասընտա պու-
լունտու : Վէ պիւթիւն տիւնեայը սու պա-
սըպ , քէնտի իւչ օլլու վէ եօլտալարըյլէ եա-
լընըզ սէքիլ քիշիճիք գալտըլար տիւնեա եիւ-

զիւնստէ , քի՛ւ Աստուածաշունչուն Մննդոց քիւ
 թողանտա՛յ թէ մամէն նազլ օլունուր : Վէ իւշ
 օղանուն իսիմլէրի պունլար տըր . Սէմ , Գամ ,
 Յաբէթ , քի պունլարտան թէքրար տիւնեար
 ինսան իլէ տօլտու , վէ հէր պիրինտէն թիւր-
 լիւ պէ թիւրլիւ միլլէթ զուհուրա կէլտի :

Վէ պիզիմ Հայոց ազգըմըզ Յաբէթտէն
 զուհուր էթմիշ տիր քի , Նյուն պէօյիւք օղ-
 լու տուր : Պունա պէօյիւք իսպաթ պու տուր
 քի , պիզէ Պատմութիւն գիրքլէրինտէ Յաբէ-
 թական ազգ տէրլէր , քի Յաբէթտէն կէլմիշ ,
 Յաբէթին սինսիլէսի տիմէք տիր : Վէ Յաբէթ-
 տէն սիլիլէմիզ պէօյլէ կէլմիշ , քի Յաբէթին
 իլք օղլու՝ Գամէր , պու Գամէրտէն տօղլու
 թիրաս , թիրաստան՝ թորգոմ , քի պիզիմ պիր
 աաըմըզ տա , թորգոմական եախօտ թորգու-
 մեան ազգ տէնիլիբ :

Վէ պու թորգոմտան տօղլու Հայկ քաջ ,
 գահրաման , քի պիզէ Հայոց ազգ վէ Հայկա-
 կան ազգ տէնիլմէք , պու Հայկըն իսմինտէն
 կէլտի : Ազգըմըզն թէմէլինէ պունլար պէօ-
 յիւք իսպաթ տըր , քի Յաբէթտէն՝ Յաբէթա-
 կան , թորգոմտան՝ թորգոմական , վէ Հայկտան՝
 Հայկական ազգ տէնիլտիք վէ տէնիլերիզ շիմ
 տիլէտէք :

Վէ պիլմէլիիզ քի , օլ զիբր օլունան սու

Թուֆանը , քի էրմէնիճէ « Ջրհեղեղ » տէնի-
 լիբ , օլտուգտան սօղրա , թէքրար Նյուն օ-
 ղուլարընտան իսալք պիրազ չօղալտըգտա ,
 եէթմիշ իքի ուլու քիմսէլէր , մալ վէ գուվլէթ
 սահիպլէրի , պիր եէրէ ճէմ օլուպ , Պաղտաա
 չէօլիւնտէ թէքքիմ էթտիլէր քի , կէլին շու-
 րատա պիր մէթին գուլէ եափալըմ քի , ուճու
 կէօյէ եէթիշսին , եանի եիւքսէքտէն եիւքսէք
 օլտուն քի , պիր վազըթ տահա սու թուֆանը
 զուհուր իտէրսէ , օլ գուլէնին իշինէ կիրիպ
 գուրթուլըմ . չիւնքի գուվլէթ սահիպի օլ-
 տուգլարընտան , Ալլահըն էլինտէն գաշմապ
 իսթէտիլէր , նիճէ քի շիմտի պիզ իտէրիզ :

Վէ պունու պէօյլէճէ թէքքիմ էտիւպ ,
 եափմաղա պաշլատըլար , վէ նէ գատար եիւք-
 սէք եափտըլար տէր սէն , Աստուածաշունչտա
 եազըլմըշ քի , սու թուֆանը տիւնեայը պաս-
 տըղը զէման , պու տիւնեանըն էն իւքսէք
 տաղլարընտան , օն պէշ արշըն գատար տահա
 եօգարը չըգտը սու տէյու :

Պունլար , չիւնքի պունու պիլիլիլէր իտի ,
 օլ գատար եիւքսէք եափտըլար քի , սու եինէ
 օլ գատար , եա տահա զլյատէ չըգարսա , օլ
 գուլէնին պօյունա եէթիշմէսին տէյու , քի
 ազըլտան տըշարը պիր իշ տիր : Վէ Ագամ-
 տան օլ զէմանա կէլլէնէտէք , պիւթիւն տիւ-

նեանըն խալգը պիր տիրտէն , եանի՝ Հայ լե-
սանընտան սէօյլէշիրլէր խոի :

Վէ պունլար պու գուլէշի պաշայրպ զայէթ
եիւքսէք չըգարբէն , Ալլահըն հիքմէթիյլէ շե-
տիտ ըուզիկեսար էսիպ , վէ օլ ըիւզիկեսարտան
հէր պիրինէ , պաշգա պաշգա տիլ վէրիլտիխ
հալտէ , պիր տիլ իքէն , եեթմիշ իքի տիլ օ-
լուպ , պիրիպիրինին տիլինի անլամամաղա պաշ-
լատուլար , պիրի կէլ տէսէշիտի , օլ պիրի թաշ
անլար խոի , օլ պիրի թաշ տէսէշիտի , տահա
օլ պիրի սայիր պիր շէյ անլար խոի , վէ եա-
խօտ հիչ պիր շէյ անլամազ խոի :

Պէօյլէճէ պիրիպիրինին տիլինի անլամա-
տըգլարը իչիւն , գուլէշի եափմագտան վազ
կէլիպ , հէր պիրի պիր թարոֆա տաղըլտըլար :
Վէ ազըլտան տըշարը պիր շէտիտ ըուզիկեսար
տահա չըգուպ , օլ ազլ ու ֆիքրիտէն խարիճ
օլան միւքէլլէֆ պինայը տէրհալ թարումար
խաիւպ , թաշընտան թօզընտան տախի ապլա
էսէրի գալմատըգտան գաթինազար , եափըլ-
տըղը եէրին իղի տէ պէլլիտիզ օլտու :

Ալթը եէտի կիւն գարֆընտա՛ , եէրի կէօ-
շիւ եօգտան վար խտէն Ալլահըմըզ , կէօզիւ-
նիւ աշուպ եումմագ զարֆընտա եինէ եօզ
իթմէյէ գատըր օլուպ , աճապա օլ տէվլտէ
քիմտէն գաշըպ , քիմէ կիտէճէքլէրմիշ :

Պու Աշտարակըն պուրատա զիքր օլուն
մատընըն սէպէպի պու տուր քի , օլ եէթմիշ
իքի ուլու քիմսէլէրին պիրի Հայի օլուպ , քի
Նյոտան պէշինճի կէօպէք տիր , Հայ տիլն ծնա
վէրիլտի : Վէ պունլար հէր պիրի պիր թա-
րաֆա տաղըլտըգտա , պիղիմ Հայկի էլմիա-
ճին սէմթինէ կէլիպ , քի Նրեւան թօփրաղը
ալը , օրատա սաքին օլտու :

Վէ օլ եէթմիշ իքիտէն պիրի տէ Նէբ-
րավթ խոի , քի Նյոուն իքինճի օլլունտան
կէլմէ օլուպ , պիր խմի տէ Բէլ խոի : Պու
Բէլ էսկի Պաղտատը եափան տըր , քի օլ
մէմլէքէթի զապթ էթտի , վէ հատտէն էֆ-
զուն իրի պիր քիմսէ խոի : Մալտա , գուվ-
վէթտէ իլէրիտէ օլուպ , սայրըւսրա հիւքմ
իթմէք խսթէր խոի , վէ պիղիմ Հայկա տա
խապէր վէրտի քի , կէլ պէնիմ հիւքմիւմտէ
օթուր , վէ Հայկ միւթի օլմայուպ , գալգտը
Բէլ կէլտի Հայկըն իւսթիւնէ պիր չօգ ասքէր
իլէ , վէ քէնտի տէ վիւր սիլահ , պաշընտա
տէմիր պաշըլգ , գօլլարընտա տէմիր գօլլագ ,
կէօքսիւնտէ սըրթընտա տէմիր թախթա , աա-
քէրինին օրթասընտա գուլէ կիպի պիր շէյ քի
կէօրէնլէր շաշար խոի :

Գահրաման Հայկ տախի եալընըզ իւչ
եիւզ նէֆէր ասքէրիլէ գարըլ չըգըպ , Բէլին

իւսթիւնէ եիւրիւտիւյի հալտէ , Բէլ կէրի տէօնիւպ պիր Թէփէյէ չըգմաղա չալըջըր ի-քէն , քաջ Հայկ եայընը կէրիպ , իւջ չաթալ տէմընէյի օգունու Բէլին սըրթը օրթասընա օղըթաըղը կիպի , իքի տէմիր Թախթասընը կէչիպ , օլ եօգուչաւն Թօփրաղընա սափլանտը . վէ Բէլ օլ տէմ երգըլըպ երղըլա քալտըղըն տա , սաքէրի տարմատաղըն օլըպ ֆիրար էթաիլէր :

Պու Հայկտան տօղտու Արմենակ , Արմենակտան՝ Արամայիս , օնտան՝ Ամասիա , օնտան՝ Գեղամ . Գեղամտան Հարմա , վէ Հարմատան տօղտու Արամ քաջ :

Պու Արամ քի Նոյտան օն պիր կէօպէք տիր , չօք ճէնկլէր իտիւպ , ղայէթլէ նամլը նիչանը օլտու . վէ պու Արամըն աոր իլէ պիզէ Արմէն՝ Արմէնօս՝ Էրմէնի տէտիլէր , վէ պիզիմ տիլիմիզճէ Արամեան տէնիլիլիզ , քի հէփսի տէ պիր սէօլ տիր , Արամըն ազգը տիմէք տիր :

Վէ Մովսէս Խորենացի եազար քի , կեսարիա շէհրինի Արամ եափմըջ տըր տէյու : Մըշակ սալը պիր իչկիւզար քիմնէսի օլըպ , օնու օլ շէհրի եափմասընա միւպալըր քայտու , վէ Թէնպիհ էթաի քի , օլ մէմլէքէթ ահալիսի Հայճա սէօյլէշիլիլէր . վէ Բուճլար օլ

սէմլէ շիմօյիլէ տէյին Բրօդօն Արմէնիոս տէրլէր , քի պիրինճի Հայաստան տիմէք տիր , վէ պիզտէ օնլարտան ալըպ , առաջին Հայք տէրիզ :

Վէ մէմլէքէթին իսմինէ Բուճլար եափանըն ատընտան ալըպ , Մաժակ տէտիլէր , Մըշակ տէյէմէտիլէրի իչիւն : Վէ սօղըա օլ շէհր Բուճ էլինէ կէչտիլի իչիւն Գեսարիա տէտիլէր , զերա Բուճլար քէնտի Թագաւօրունա Գեսարոս տէրլէր : Պիղտէ օնլարտան ալըպ , Մաժակ վէ կեսարիա տէտիլէր քի , Թիւրքճէսի՝ Գայսէրի տէմէք տիր :

Կէլէլիմ քի պու տէօրտիւնճիւ իսպաթ տըր պիզիմ Ազգըն սալը Թէմէլի նէրէտէն կէլտիլինէ , քի Արամ քաջ Թագաւօրուն իսմի իլէ Արամեան , Արմէն , Արմէնօս , Էրմէնի տէնիլիլիլէր : Վէ պու Արամ , քի Նոյտան օն պիրինճի կէօպէք տիր տէտիլէր , հայր Աբրահամըն զէմանընտա ըտը , վէ օլ տախի Նոյտան օն պիր կէօպէք տիր , իքինճի օղլունտան կէլմէ , եանի Սէմօնէ :

Վէ պու Պատմութիւն պու գատարճա քիֆայէթ իտէր՝ կէլտիլէր պիզիմ քաջ Արամատագ : Զիրա պիզիմ միւրատըմըղ Հայոց ազգըն պիւթիւն Թարիխինի նագլ իթմէք օլմայըպ , իլըա սալըմըղըն նէրէտէն կէլտիլինի տույուրմագ իտի :

ՍՈՒՐԲ վարդապետէրին պուշուրտուգւ
լարը իւզրէ, ինսանը կիւնահտան էսիրկէյիճի
տէօրթ պաշլը՛ Ֆիքիր վար տըր. եանի՛

1°. Քիչի էօլէճէք կիւնիւնիւ Ֆիքիր ի-
տէրէք, աճապտ նէ չէքէճէք տիր, զերա
անճագ քէնտի տույար:

2°. Դատաստան կիւնիւնիւ Ֆիքր իթմէք
տիր քի, օլ հիյպէթլի թագաւորա հէր կիւ-
նահը իչիւն նասը ճէվապ վէրէճէք տիր,
զերա Հրեշտակար թիթրէր ծնուն հիյպէ-
թինտէն:

3°. Դժոխքուն սէճնմէզ աթէչլինի վէ
թիւքէնմէզ չարչարանքընը Ֆիքր իթմէք տիր:

4°. Քէզալէք Արքայութիւնուն սօնսուզ
փառքընը խաթըրա խութուր իյլէմէք տիր:

Հէման Ալաս հէփիմիզէ Ֆիրասէթ վերէ.
ամին:

ԹԷՄՍԻԼԱԹ

Եթէ կուզես ազնիւ կենալ,
Որ ամեն մարդ ըզքեզ սիրէ.
Ինքըզինքըզ հողի նմանցուր,
Որ ամեն ոք ըզքեզ կոխէ:

Քան զերկաթըն այլ ի՛նչ ամուր,
Որ կրակն ըզնա կը հալէ.
Դու ալ ջրի նման եզիր,
Որ կրակն քեզնէ վախէ:

Թէ մեծ ու թէ փոքր մարդու,
Մի՛ մտներ դու հետն ՚ի կըռիւ.
Ամեն մարդու քով ինքըզինքը,
Համարէ կըտոր մը խըռիւ:

Ան մարդուն ետեւէն բարի,
Թէ խօսիս՝ խօսիր հանապազ.
Յերեսըն ըզ մարդ մի՛ գովեր,
Որ յար եւ նըման է տընազ:

Աշխատէ դու որ քիչ խօսիս,
Շատ լըսես ու շատ իմանաս.
Լեղի ու ոչ ինչ խօսքերու,
Շատ լըսես ու շատ դիմանաս:

ԹԵՐՃԻՄԷՍԻ

Կէր խաթերսէն ազիզ գալմագ,
Քի հէր ատէմ սէնի սէվսին.
Քէնտին թօփրաղա պէյնգէթ,
Քի հէր քիմսէ սէնի պասսըն:
Տէմիրտէն փէք պաշգա նէ վար,
Քի աթէշ ծնու էրիտիր,
Քէնտին տէ օլ սույա մանէնտ,
Քի աթէշ սէնտէն խէվֆի իտէ:
Կէրէք պիւշիւք կէրէք քիւշիւք,
Քիմսէ իլէ իթմէ նիղա.
Հէր քէսին եանընտա սէնի,
Պիր ջարը ջէօփճիսէզի սան:
Պիր քէսին արտընտան էյլէք,
Սէջլէրսէն սէջլէ տայիմա.
Նիւզիւնէ քիմսէյի էջմէ,
Քի թըպզը պէյնգէր յէղագա:
Չարը քի ազ սէջլէյէսին,
Չօգ իշիտիպ չօգ տույասըն.
Աճը վէ թէհի սէօզէրէ,
Չօգ սապր իսիւպ տայիմասըն:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0594383

